

Charitativní a sociální práce v učení a praxi římskokatolické církve na Litoměřicku

Bc. Roman Mézl

Diplomová práce
2013

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Institut mezioborových studií Brno
akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Roman MÉZL
Osobní číslo: H118493
Studijní program: N 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Charitativní a sociální práce v učení a praxi
římskokatolické církve na Litoměřicku

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách.

(IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomuto studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovedního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím diplomové práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na stručné shrnutí charitativních aktivit římskokatolické církve jako projekce jejího sociálního učení;
- na organizaci charitativní a sociální činnosti církve v rámci Litoměřické diecéze;
- na možnosti využití zkušeností z charitativní činnosti římskokatolické církve v sociálně pedagogickém působení.

Součástí práce bude sociologické šetření prováděné kvalitativní metodou a cílené na získání informací o motivaci a podmínkách práce u lidí zabývajících se charitou v rámci litoměřické diecéze.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

Bible, Ekumenický překlad. Česká biblická společnost, Praha 1988.

Pospíšil, Ctirad V. Teologie služby. Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2002.

Ročenky, zprávy a publikace Litoměřické diecéze

Slabý, Adolf. O teologické reflexy charity a křesťanské sociální práce. Teologické texty, roč. 1996

Sociální encykliky Sociální encykliky (1891 až 1991) Zvon, Praha 1996.

Další literární a internetové prameny dohledané v průběhu přípravy diplomové práce.

Vedoucí diplomové práce:

PaedDr. Ludmila Houdková
Institut mezioborových studií

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

31. března 2013

V Brně dne 30. listopadu 2011

prof. PhDr. Pavel Múhápachr, Ph.D.
vedoucí ústavu

doc. PhDr. Eduard Radvan, CSc.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Bc. Roman Mézl

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně 12.3.2013

.....
Podpis

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato diplomová práce je zaměřena problematiku sociální a charitativní práce římskokatolické církve se zvláštním zaměřením na činnost římskokatolické církve v Litoměřické diecézi. V teoretické části práce se věnuje stručnému shrnutí charitativních aktivit římskokatolické církve jako projekce jejího sociálního učení, jejím historickým východiskům a podkladům pro ni a v části praktické pak organizaci charitativní a sociální činnosti církve v rámci Litoměřické diecéze, jakož i možnosti využití zkušeností z charitativní činnosti římskokatolické církve v sociálně pedagogickém působení. Součástí praktické části je i sociologické šetření prováděné kvalitativní metodou a cílené na získání informací o motivaci a podmínkách práce u lidí zabývajících se charitou v rámci litoměřické diecéze.

Klíčová slova: Charita, církev, sociální, chudoba, sociální vyloučení, pomoc, papež, encyklika, organizace, pracovník, podpora, víra, náboženství, důvody, péče, vzdělávání, biskupství, evangelium, Ježíš Kristus, práce, azyl, služba, domov

ABSTRACT

This thesis is focused issues of social and charitable work Roman Catholic Church with a special focus on the activities of the Roman Catholic Church in the Diocese Litomerice. The theoretical part is devoted to a brief summary of the charitable activities of the Catholic Church as a projection of her social doctrine, its historical starting points and background for her part in the practical organization of charitable and social activities of the church in the diocese Litomerice, as well as the possibility of using the experience of charitable activities Roman Catholic Church social teaching of the Church in action. The practical part is a socio-logical survey conducted by qualitative methods and focused on obtaining information about the motivation and conditions of work for people involved in the charity in Litomerice diocese.

Keywords: Charity, church, social, poverty, social exclusion, help, Pope encyclical, organization, staff, support, faith, religion, grounds care, education, bishopric, gospel, Jesus Christ, job, seekers, service, home

Jan mu řekl: "Mistře viděli jsme někoho, jak vyhání zlé duchy v tvém jménu. Bránili jsme mu protože není tvým učedníkem". Ježíš však řekl: "Nebraňte mu! Přece každý, kdo ve jménu mém vykoná zázrak, nemůže pak hned o mě mluvit špatně. Kdo není proti nám, je s námi".

Mk 9,38-41

Poděkování

Děkuji paní PhDr. et PaedDr. Mgr. Ludmile Houdkové za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce.

Rovněž bych chtěl poděkovat své manželce Lucii Mézlové za morální podporu a motivaci, kterou mi poskytla při zpracování mé diplomové práce, a které si nesmírně vážím.

V neposlední řadě bych chtěl touto cestou poděkovat těm mnohým, tedy kněžím a zaměstnancům Litoměřické diecéze, Mgr. Michaelu Martinkovi, ThD. a mnohým dalším za trpělivost, kterou se mnou při konzultacích a rozhovorech měli.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I.....	12
TEORETICKÁ ČÁST	12
1 VYMEZENÍ POJMŮ	13
1.1 ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV	13
1.2 CHARITATIVNÍ A SOCIÁLNÍ PRÁCE.....	13
1.3 SOCIÁLNÍ UČENÍ ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE	13
2 SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE	15
2.1 VÝCHODISKA A ZDROJE SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE	15
2.2 SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE VE SVĚTĚ.....	20
2.3 SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE V ČESKÉ REPUBLICE	21
2.4 SHRNUÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	27
II.....	29
PRAKTICKÁ ČÁST	29
3 POPIS A PŘEHLED ORGANIZACE CHARITATIVNÍ A SOCIÁLNÍ ČINNOSTI V RÁMCI LITOMĚŘICKÉ DIECÉZE	30
3.1 STRUČNÝ NÁSTIN SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE V RÁMCI DIECÉZE	30
3.2 VÝČET JEDNOTLIVÝCH STRUKTUR DIECÉZNÍ CHARITY	32
3.3 ZHODNOCENÍ PROSPĚŠNOSTI PŮSOBENÍ LITOMĚŘICKÉ CHARITY V REGIONÁLNÍ SOCIÁLNÍ PRÁCI.....	58
3.4 MOŽNOSTI KOOPERACE STÁTNÍCH A CÍRKEVNÍCH STRUKTUR	58
4 MOTIVACE A PRACOVNÍ PODMÍNKY A PŘÍSTUP PRACOVNÍKŮ DIECÉZNÍ CHARITY	61
4.1 ZDŮVODNĚNÍ SOCIOLOGICKÉHO ŠETŘENÍ	61
4.2 CHARAKTERISTIKA PRACOVNÍ POZICE JEDNOTLIVÝCH RESPONDENTŮ ŠETŘENÍ....	62
4.3 NESTRUKTUROVANÉ ROZHOVORY A POZOROVÁNÍ.....	62
4.4 VYHODNOCENÍ PROVEDENÉHO ŠETŘENÍ	68

5 VZTAH SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY K SOCIÁLNÍMU UČENÍ CÍRKVE	70
ZÁVĚR	71
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	73
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	75
SEZNAM OBRÁZKŮ.....	75
SEZNAM PŘÍLOH.....	75

ÚVOD

Pro svoji diplomovou práci jsem si vybral toto téma zejména vzhledem k tomu, že jako věřící člověk jsem naplněn smutkem z bídy a zoufalství mnohých lidí na světě i v mém okolí a domnívám se, že nejen praktická, ale i teoretická práce může být přínosem k odstranění těchto neblahých jevů. Z náplně mé víry a životního přesvědčení mimo jiné vyplývá povinnost se výše zmíněnou problematikou zabývat a řešit ji.

Bylo by samozřejmě naivní se domnívat, že jakákoliv teoretická práce může zásadním způsobem otevřít lidstvu oči a pohnout ho k lásce k bližnímu svému. Nicméně jsem přesvědčen, že fakta o učení a práci římskokatolické církve v oblasti charity a sociální práce jsou širokou společností dosud opomíjena. Tato skutečnost je dána zřejmě z části široce známým ateismem české společnosti, jakož i všeobecnou skandalizací církve v médiích. O kladech se naopak nikde nehovoří. Je zřejmé, že prvním krokem ke změně tohoto vnímání je zajištění informovanosti široké veřejnosti o církevním učení a praktické práci v tomto směru.

Odborná literatura se touto problematikou dle mého názoru nezaobírá dostatečně, respektive její převážná část, není široké veřejnosti dostatečně známa, neboť je prezentována zejména v obci věřících, nikoliv však navenek. Převážně je řešena v jednotlivých papežských encyklikách a jejich prováděcích předpisech, dále pak ve výuce na teologických fakultách a v neposlední řadě pak v odborné literatuře vydávané katolickými nakladatelstvími. To považuji za nedostatečné, protože možnost, že takovou knihu si koupí nebo zapůjčí člověk nezajímající se o katolicismus, je minimální. Vědomí o prospěšnosti, náročnosti a důležitosti učení a práce římskokatolické církve v sociální a charitativní oblasti je zapotřebí mezi širokou veřejností rozšířit a umožnit všem jeho pochopení. Zde vidím oblast, ve které se může uplatnit sociální pedagogika, neboť její provázanost s učením církve je zde evidentní.

Hlavním cílem této diplomové práce je stručné teoretické a praktické zhodnocení aktivit Římskokatolické církve u nás i ve světě, se zvláštním zaměřením na její aktivity v rámci Litoměřické diecéze. Jako parciální cíl jsem chtěl v rámci prováděného šetření zjistit, jaké jsou podmínky práce a jaká je motivace pracovníků pracujících v charitě v rámci Litoměřické diecéze. V této oblasti popisuji na základě výsledků pozorování a nestrukturovaných rozhovorů skutečnou realitu toho, jakým způsobem je charita v této diecézi realizována. V samém závěru práce se pak zaměřuji na vzájemný vztah sociální

pedagogiky a charitativní a sociální práce církve. Tento přesah mezi oběma shledávám významný, neboť současná sekularizovaná česká společnost v podstatě rezignovala na křesťanskou variantu sociální práce a tak je prázdné místo po vědomí církevní práce třeba zaplnit. A právě v tomto je nezastupitelné místo sociální pedagogiky jako určitého nástupce církve v péči o potřebné. Je totiž zcela zřejmé, že hektičnost současné doby přináší mnohá úskalí, sociální nespravedlnosti a rozdíly a z tohoto důvodu vznikající nutnost péče o osoby a skupiny osob, které se sami o sebe nedokážou postarat. Je úlohou církve a také společnosti všeobecně podat jim v tuto chvíli pomocnou ruku a zajistit jim v mezích možností důstojnou existenci. Do dané problematiky se není možné vměšovat, jde spíše o usebrání celkového dojmu. K hlubšímu ponoru vzhledem k problematice nedochází, nechtěl jsem zcela zřejmě dávat lidem z charitativních organizací najevo, že o nich píší, ale spíše naznačit hledání cesty k nim

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VYMEZENÍ POJMŮ

V této úvodní kapitole je zapotřebí vymežit základní pojmy, které práce obsahuje, tak aby bylo zřejmé, v jakém okruhu se nacházíme. Tyto pojmy jsou sice všeobecně známé, přesto pro účely pochopení a přehlednosti shledávám nezbytné uvést jejich krátký přehled

1.1 Římskokatolická církev

Římskokatolická církev (ŘKC), všeobecně nazývaná též katolická církev, je největší a také jediná západní katolická církev. V České republice se k ní hlásí dle posledního sčítání lidu přibližně jedna desetina obyvatelstva, celosvětově pak více než jedna miliarda věřících, což z ní činí největší náboženskou organizaci na světě. Jejím vrcholným představitelem je římský biskup, nazývaný papež (ze slova papa, otec), sídlící ve Vatikánu, církevním státě dislokovaném v Římě. Náplní činnosti této církve je pak vedle poskytování duchovních služeb i významnou měrou sociální a charitativní působení po celém světě

1.2 Charitativní a sociální práce

Charitativní a sociální práce je činnost, jejímž ústředním tématem je bezesporu odhalování, zmírňování a řešení problémů vznikajících v sociální oblasti. V sociální práci jde zde zejména o zmírňování dopadů chudoby, sociální exkluze, znevýhodnění na trhu práce, apod. Prakticky jde o nacházení řešení tíživých problémů existence znevýhodněných lidí a odstraňování či nápravu těchto situací. Slovo charita (z latinského caritas, slitování) již svým obsahem naznačuje, že náplní charitativních institucí je pomoc trpícím, charitativní práce tedy usnadňuje život těm, kteří trpí.

1.3 Sociální učení Římskokatolické církve

Sociální učení církve vychází především z evangelíí, ale jako opravdové a samostatné učení se vymežilo až s koncem 19. století, za pontifikátu (doby vlády) papeže Lva XIII. v roce 1891 s vydáním jeho encykliky *Rerum Novarum*. Základními principy sociální nauky církve je vedle evangelijního řádu vstřícnosti, především princip solidarity, subsidiarity a dobra. Základními zdroji jsou vedle Bible papežské sociální encykliky, které konkretizují směry, kterými by se církev v sociálních směrech měla orientovat. Z hlediska praktického, je sociální učení řešeno činností sociálních a charitativních organizací řízených nebo organizovaných ŘKC, které fungují na principu stanovených etických kodexů. V jednotlivých dokumentech a zejména v encyklikách jsou podrobně rozebírány

úkoly ŘKC na poli pomoci chudým a potřebným. V encyklice¹ papeže Pavla VI. *Gaudium et spes*, která je jednou z nejvýznamnějších encyklik ve smyslu charitativním a sociálním, je uvedeno následující tuto problematiku vystihující: „*pod vedením Ducha utěšitele pokračovat v díle Krista, jenž přišel na svět, aby vydal svědectví pravdě, aby spasil, ne soudil, aby sloužil, ne aby si nechal sloužit.*“ Z toho co je uvedeno výše, je tedy zřejmé, že sociální učení ŘKC je zaměřeno v širokém spektru na všechny lidi na světě.

¹ Encykliky jsou papežské listy, určené věřícím po celém světě. Obsahují papežské poučení, směřování, nauku či poučení ve smyslu morálky etiky či ožehavých problémů.

2 SOCIÁLNÍ A CHARITATIVNÍ PRÁCE ŘÍMSKOKATOLICKÉ CÍRKVE

Sociální a charitativní práci církve lze shrnout jako reálnou projekci jejího učení. Je tou pozitivně vnímanou stránkou její existence. V této kapitole se věnuji stručnému nastínění východisek a zdrojů, jakož činnosti církve na tomto poli z hlediska celosvětového a samostatně pak z hlediska České republiky. Je samozřejmé, že rozsah diplomové práce neumožňuje plně popsat tak rozmanitý celek, takové množství aktivit a tak rozsáhlé pole působnosti, přesto se o to ve stručnosti pokusím, přičemž další, tedy praktická část práce pak bude zaměřena na úzký výsek z tohoto všeho, tedy na diecézi Litoměřickou.

2.1 Východiska a zdroje sociální a charitativní práce Římskokatolické církve

Sociální a charitativní práce církve vychází primárně z učení Ježíše Krista, z Bible a evangelií. V podstatě po celou dobu středověku až do devatenáctého století mělo formu pomoci chudým a strádajícím. Podle svědectví Bible je součástí Božího plánu nastolit takový řád, který umožňuje lidem žít v plnosti. Již Starý zákon formuluje aspekt pomoci chudým a sociálně slabým ve smyslu pojmu spravedlnosti. S příchodem Nového zákona se tento fakt ještě prohlubuje. Nový zákon říká, že tento svět je místo, kde se vláda Boží již stává skutečností.

Jasným ukazatelem tohoto faktu jsou výňatky z některých knih Nového zákona.

Skutky apoštolské²(4,32-37) vyprávějí o společenství majetku jeruzalémské církevní obce. Je zde vykreslen obraz lidského soužití, neseného ideou přicházejícího Božího království a odstraňujícího sociální rozdíly. Osobní majetek nebyl překážkou příslušnosti k obci, ovšem pod podmínkou, že bude sdílen ku prospěchu chudých. Ještě na konci 3. století píše Lactantius: „Mezi námi nejsou otroci, ani otrokáři. Nedáváme mezi námi prostor pro žádné rozdíly a nazýváme se bratry, protože se všichni považujeme za sobě rovné.“

Jiný text Skutků apoštolských (6,1-6) nás informuje, že v Jeruzalémské obci byla velmi záhy, v důsledku vzniklých sociálních problémů, ustavena skupina sedmi mužů, pověřených

² Martinek, K čemu jsou křesťanské církve, s. 125,126

„při stolech“, tedy jakéhosi sociálního zabezpečení chudých členů obce. Z této první skupiny vyrostl úřad diakonátu (jáhenství), dodnes přítomný v katolické i pravoslavné církvi, který můžeme považovat za první krok k vytváření úřední struktury sociální služby církev obcí. V rané fázi se na této službě podíleli i ženy.

V podstatě lze říci, že v souvislosti s výše uvedeným, je celá historie křesťanství, historií pomoci chudým. Tento přístup církve k dané problematice pokračoval po celé dějiny, až do devatenáctého století, kde v souvislosti se změnou společenských struktur, začalo vycházet najevo, že je nezbytně nutné přístup organizace církve upravit. Církev sama pociťovala, že již není možné minimalizovat sociální potřeby lidstva jen na pomyslný chléb a vodu, ale že její místo je i v obraně práv prostých a nemajetných. V Belgii a Itálii³ vzniká velké množství církevních institucí, které se věnují potřebným. Za mnohé je možno jmenovat *Sestry svátého Vincence z Paula* (Belgie), jejichž přes 50 institutů pečovalo o nemocné a chudé, nebo sv. Jana Boska (Itálie), který se věnoval ve svých oratořích, školách a řemeslnických ústavech bezprizorní mládeži. Další významnou postavou byl Francesco Faà di Bruno, jeden z průkopníků sociální péče.

Vedle členů kněžského nebo řeholního stavu se v tomto období objevují i laická sdružení, věnující se sociální a charitativní práci. Za všechny je možno jmenovat Frédérica Ozanama (Francie) a jeho přátele, kteří založili laickou *Společnost svátého Vincence*, skrze kterou se intenzivně věnovali odstraňování následků bídy a úpadku nejchudších.

Podobné iniciativy pak následovali i v Německu a dalších zemích. V tuto dobu se podobné aktivity objevili i v českých zemích.

Se sklonkem 19. století již byla potřeba řešení palčivých sociálních otázek natolik významná, že na ni zareagoval oficiálním způsobem i papežský stolec vydáváním sociálních encyklik.

Svatý otec Lev XIII. vydává papežskou encykliku *Rerum Novarum*, první sociální encykliku Římskokatolické církve. Na jednu stranu tato encyklika vyšla poměrně pozdě, nicméně přesto, že narazila na mnohá nepochopení, jak na straně církevních hodnostářů často úzce spjatých s tradičními společenskými strukturami, tak i na straně těch, jejichž situaci měla především řešit, tedy dělníků, znamenala zásadní přelom v pohledu církve na

³ Rosario Mesina, Dějiny charitativní činnosti, s.123,124

sociální politiku. Tato encyklika⁴ ukázala zásadní směr dalšího vývoje sociální nauky církve. Církvi se podařilo odpoutat se od předprůmyslové, zemědělsko-řemeslnicky a stavovskými utvářené společnosti a zaujmout místo v nastupující průmyslové společnosti. Encyklika byla smělym a prozíravým gestem a odpovědí na problémy průmyslové revoluce. Je to základní dokument sociální nauky a všechny pozdější sociální encykliky se na něj zákonitě odvolávají. Přes veškerou kritiku, která se na encykliku snesla z mnohých stran (např. tvrzení, že obhajuje bohaté), spočívá její průlomovost zejména v tom, že zcela striktně požaduje některé základní sociální aspekty, které dnes považujeme za samozřejmé. Je to například právo na dovolenou, minimální mzdu a tak podobně. Zcela ve vědomí reality konstatuje, že prosazování sociálních práv není zdaleka jen úkolem státu, ale povinností a zájmem samotných pracujících.

Další významnou encykliku vydává v roce 1931 papež Pius XI. a jde o Encykliku *Quadragesimo Anno*, která byla vydána k 40. výročí vydání encykliky *Rerum Novarum*, programově na ni navazuje a rozvíjí to, co bylo v prvně jmenované pouze naznačeno. Rozvíjí především vztah práce a kapitálu, poukazuje na to, že užívání majetku v rozporu s jeho sociálním pozadím je odsouzeníhodné. Varuje také před přílišným liberalismem, jako cestou k totalitním systémům a ztrátě osobní svobody. Tuto myšlenku pak stejný papež ještě zvýraznil v následující encyklice z roku 1937 *Mit brennender Sorge*.

V sociálních encyklikách poté navázal k 70. výročí vydání encykliky *Rerum Novarum* papež Jan XXIII. v roce 1961 vydáním encykliky *Mater et Magistra*. Lze říci, že se jednalo o zcela zásadní dílo, které se svým významem rovnalo prvotnímu počínu papeže Lva XIII. Jak je nakonec uvedeno v předmluvě k tomuto dílu⁵: *Předcházející papežové psali sociální encykliky pro učence, teology, filozofy, právníky, ekonomy. Jan XXIII. mluví k lidem. Ti mu rozumějí a jsou rádi, že chápou, co jim papež hodlá říci. Než encykliku vydal, zavolal si poradce a spolupracovníky, aby vypracovali návrh encykliky, ale to, co mu předložili, striktně odmítl, protože nechtěl, aby tak fundované dílo vyšlo pod jeho jménem. On není tak vzdělaný a podepíše jen to, co sám pochopí a co potom budou moci pochopit i obyčejní lidé, které chce touto encyklikou oslovit. Úspěch encykliky mu dal za pravdu.*

⁴ Katolické nakladatelství ZVON, Sociální encykliky, encyklika *Rerum Novarum*, předmluva

⁵ Katolické nakladatelství ZVON, Sociální encykliky, encyklika *Mater et Magistra*, předmluva

Stěžejní myšlenkou této encykliky jsou svoboda člověka, jeho práva a jeho postavení v současném světě. Důraz je zde kladen na fakt, že práce má větší cenu než kapitál a stejně tak na to, že úroveň pomoci má být nejenom na státu, ale především na občanských a církevních sdruženích, což je z hlediska sociální a charitativní práce zcela zásadní myšlenka. Na tuto encykliku stejný papež navázal na sklonku svého života, ovlivněn vyhocenou mezinárodní situací, v roce 1963 encyklikou *Pacem in Terris*, kde se zaobírá především vzájemným rovným postavením národů a menšin, jakož i absolutní potřebou světového míru, jako cesty k zajištění sociálního postavení člověka.

V roce 1967 navazuje na tyto encykliky papež Pavel VI. svým dílem *Populorum Progressio*, které je věnováno především myšlenkám prohlubujícím se sociálních rozdílů mezi chudými a bohatými zeměmi, které je třeba odstranit a v textu samotné encykliky čteme jeho zvolání⁶: „Nynější situaci je třeba čelit s rázností, její nespravedlnosti je nutno zahladit a sprovodit ze světa. Rozvoj vyžaduje odvážné a zásadní změny. Bez odkladu je tak nutno podniknout naléhavé reformy. Každý ať se na nich velkodušně podílí...“

Posledním pontifikem, který se věnoval významným způsobem sociálním otázkám formou encyklik, je papež Jan Pavel II., který v období deseti let vydal hned tři. Byly to encykliky *Laborem Exercens* (1981), *Sollicitudo Rei Socialis* (1987) a *Centesimus Annus* (1991).

První je zcela věnována významu práce, jako sociálnímu aspektu existence a svatý otec zde tvrdí:⁷ *Ve světle evangelia poznáváme „mysl, který má práce každého člověka před Bohem, a jímž je zapojena do díla spásy.“ Církev pokládá za svou povinnost vyslovovat se k práci z hlediska její lidské ceny a z hlediska mravního řádu a jako svou zvláštní úlohu chápe „vytvoření spirituality práce“ – tj. prostřednictvím práce se přibližovat k Bohu. Práce, kterou konáme jako věřící, nemá sloužit jen pozemskému dobru, ale také růstu Božího království, do něhož jsme všichni povoláni mocí Ducha svatého a slovem evangelia.*

Náplní a myšlenkou druhé jmenované encykliky je zejména důraz kladený na evangelijní uchopení lásky k bližnímu, pomoc potřebným a hladovějícím, kterou by v křesťanském smyslu měl být schopen poskytnout každý člověk.

⁶ Katolické nakladatelství ZVON, Sociální encykliky, encyklika *Populorum Progressio*

⁷ Katolické nakladatelství ZVON, Sociální encykliky, encyklika *Laborem exercens*, předmluva

Třetí encyklika byla vytvořena v době, kdy došlo ke stěžejním změnám světa. Padl socialismus a svět se začal ubírat jiným směrem. V této encyklice se papež již nevěnuje jen holému popisu sociální situace a voláním po nápravě, zde se již zaobírá konkrétními cestami ve smyslu evangelií, které by mohli vést k nápravě sociálních nespravedlností. *Dnes⁸ - podle encykliky Centesimus Annus – stojí svět opět na křižovatce. Má před sebou dva problémy: problém mravnosti a problém chudoby. Z nich vyplývá problém třetí: nespravedlivé rozdělení práce. První problém se týká průmyslových zemí, jimž se pomocí efektivního hospodářského systému podařilo pronikavě zvýšit hmotný blahobyt. Církev tento pokrok uznává, ale zároveň zdůrazňuje, že se nepodařilo stejnou měrou uskutečnit pokrok i v oblasti morální. Už před dvěma sty lety řekl německý spisovatel Novalis: „Než lidé pomocí vědy a techniky udělají jeden krok dopředu k ovládnutí přírody, měli by předtím udělat tři kroky vpřed v oblasti morální.“ To se však nestalo. Je narušena základní buňka společnosti, rodina: skupinové egoismy podkopávají solidaritu, vzniká nebezpečí, že práce bude degradována na zboží. Společnost ovládaná konzumismem vytěšňuje ze svého života skutečné hodnoty i otázky po smyslu bytí. Vzniká duchovní prázdnota, která přináší dezorientaci a nevázanost.*

Sociální encykliky jednotlivých papežů od devatenáctého století po současnost jsou stěžejními materiály formující pohled současné Římskokatolické církve na otázky charitativní sociální práce, a proto bylo nezbytné je zde zmínit. Existuje samozřejmě celá řada dalších dokumentů počínaje papežskými listy, výnosy jednotlivých biskupů, etickými řády jednotlivých charitativních organizací, avšak pro základní přehled a z důvodu přiměřeného rozsahu této diplomové práce je nelze všechny vyjmenovat a odcitovat jejich základní myšlenky. Je nutno říci, že posun vnímání církve v sociální a charitativní práci je zcela zřejmě založen především na výše zmiňovaných encyklikách, na obsahu Písma svatého a naplnění slov evangelií.

⁸ Katolické nakladatelství ZVON, Sociální encykliky, encyklika Centesimus annus, předmluva

2.2 Sociální a charitativní práce Římskokatolické církve ve světě

Vzhledem k nadnárodnosti působení katolické církve v celosvětovém měřítku a v důsledku dopadu papežských encyklik, vzniklo a dodnes existuje ve světě celá řada organizací, jejichž působnost je vsutku nadnárodní.

Jako první⁹ si nutnost koordinace křesťanského charitativního díla uvědomil v roce 1918 L. Werthmann, který stál u zrodu první skutečně mezinárodní organizace **Caritas Catholica**, se sídlem ve Švýcarském Luzernu. Toto nadnárodní sdružení, byť jeho činnost narušena událostmi 2. světové války, existuje dodnes.

Právě v důsledku narušení činnosti této organizace byla z popudu papeže Pia XII. založena další nadnárodní organizace **Caritas Internationalis**. Tato organizace, taktéž sídlící v Luzernu, se skládá v současnosti z více než 150 členských organizací, rozdělených do sedmi základních sekcí a to africké, severoafrické a blízkovýchodní, severoamerické, jihoamerické, asijské, australské a oceánské, evropské. Evropská sekce sdružuje v současnost více než čtyřicet organizací. Hlavním úkolem této organizace je koordinace charitativních činností na mezinárodní úrovni. Středobodem činnosti organizace je propojení činnosti charitativních katolických organizací tak, aby byla vyvážená a účinná.

Další celosvětově působící katolickou organizací je **Suverénní vojenský hospitální řád sv. Jana v Jeruzalémě, na Rhodu a na Maltě**. Tento ze středověku pocházející rytířský řád, postupně ztrácel své vojenské zaměření a stal se významnou mezinárodní charitativní organizací. Zanikl za napoleonských válek a ve své dnešní podobě byl obnoven papežem Lvem XIII. v roce 1879. Je na mezinárodním poli samostatným právním subjektem se sídlem v Římě a zcela se věnuje charitativní a hospitální činnosti.

Jinou organizace jsou **Misionářky milosrdenství**, uznané papežem v roce 1950, fungující na základě františkánských pravidel, existující a působící ve více než stovce světových zemí. Tento řád založila Matka Tereza, původem albánská řeholnice působící především v Kalkatě v Indii a jeho prioritní zaměření je na pomoc chudým, trpícím a umírajícím v takzvaném třetím světě. Zakládá útulky pro chudinu, nemocnice a hospice, kde působí bez nároku na odměnu. Jeho zakladatelka Matka Tereza je na cestě k svatořečení.

⁹ Pospíšil Ctirad Václav, Teologie služby, Karmelitánské nakladatelství

Další velkou organizací spadající pod katolickou církev je **Papežské misijní dílo**. Jak již vyplývá ze samotného názvu, náplní této opět celosvětově působící organizace je misijní činnost, která v sobě zahrnuje jak oblast všeobecné a systematické pomoci nejchudším v přibližně v jedenácti stech misijních diecézích, tak i katechetické, vzdělávací, charitativní a sociální projekty, podpora škol, nemocnic, domovů pro staré lidi, a podobně. Svým širokým záběrem je tato organizace na jednom z čelných míst na světě v oblasti pomoci druhým. Poslání papežského misijního díla je nejlépe vyjádřeno následujícími slovy samotné organizace¹⁰: *Misio hraje podstatnou roli v boji proti nemocem, hladu a vykořisťování, systematicky pomáhá dětem, chrání jejich práva a důstojnost a vychovává je tak, aby se o sebe uměli postarat. Misio podporuje vzájemnou úctu solidaritu a lásku s cílem lepšího života všech lidí.*

Poslední celosvětově působící organizací, kterou chci v této kapitole diplomové práce zmínit, je organizace **Církev v nouzi**. Byla založena v roce 1947 premonstrátským knězem Werenfriedem van Straatenem a v roce 2011 získala postavení papežské nadace a její sídlo je v současnosti ve Vatikánu. Hlavním odvětvím zájmu této organizace je pomoc uprchlíkům a pronásledovaným po celém světě. V době jejího vzniku se zaměřila zejména na pomoc východoněmeckým emigrantům a v současnosti v tomto duchu pomáhá na celém světě, včetně Afriky a Asie.

Organizací působících v nadnárodním měřítku je samozřejmě více, ale není cílem této práce je vyjmenovat. Tato kapitola byla do práce zařazena z důvodu pochopení faktu, že katolická církev věnuje opravdu nemalé úsilí a finanční prostředky na charitativní a sociální práci po celém světě. Její angažovanost v tomto směru zcela koresponduje s jejím evangelijním posláním, a jak bude zřejmé z dalšího textu, to úsilí v nemalé míře aplikuje i v podmínkách našeho státu.

2.3 Sociální a charitativní práce Římskokatolické církve v České republice

V České republice je celá řada státních i nestátních charitativně zaměřených organizací. Z těch největších můžu jmenovat zejména organizace ADRA a Člověk v tísni. Věnují se

¹⁰ <http://www.missio.cz/pmd/vyznam-poslani/predstaveni-pmd/>

pomoci na všech úrovních potřeb občanů naší republiky, ale i cizinců na našem území žijících.

Jednou ze čtyř nejpodstatnějších sociálně charitativních organizací katolické církve, jsou **Salesiáni Dona Bosca**¹¹. Tato organizace byla založena v roce 1859. Tato organizace působí na území Čech od roku 1927. Její zaměření je cílené na misijní činnost, školství, charitní činnost. Jádrem jejího zaměření je pak v souvislosti s učením a činností svého zakladatele v práci s opuštěnou a problematickou mládeží. V současnosti provozují na území české republiky celkem deset středisek mládeže, jsou významně činní v nakladatelské práci a v neposlední řadě v pedagogické práci vysokoškolského charakteru na teologických fakultách.

Jako další je třeba zmínit řeholní řád **Kongregace Milosrdných sester svatého Karla Boromejského**¹². Tento řád byl založen řádovými sestrami v roce 1837. Na území našeho státu působí od stejného roku, s násilným přerušением v době socialismu. Soustřeďuje se zejména na práci s chudými a nemocnými a sestry tohoto řádu se tradičně stávaly zdravotnicemi a lékařkami. V současnosti po navrácení majetku v české republice působí celkem devět jejich institucí a to jak v oblasti nemocniční, tak i v oblasti péče o staré lidi a není bez zajímavosti, že jeden z jejich objektů, vedle péče hospicového typu, slouží i jako ženská věznice, kde se odsouzené ženy věnují péči o provoz domu a péči o nemocné a přestárlé. V tomto případě jde jistě o velmi přínosný způsob spojení charitativní a sociální činnosti s penitenciární péčí o odsouzené ve smyslu jejich nápravy.

Třetí, avšak zdaleka ne nejméně významnou institucí spadající pod katolickou církev je **Kolpingovo dílo**¹³, katolický sociální svaz založený v roce 1850 blahoslaveným Mons. Adolphem Kolpingem. Většina organizačních článků této organizace byla v českých zemích založena mezi lety 1848 a 1898. Dnes na našem území působí ve formě občanského sdružení, plně se hlásícího k odkazu Jednot katolických tovaryšů, tedy sdružení, které Kolpingovo dílo předcházela. Aktivity tohoto sdružení jsou zaměřeny především na podporu rodin, osamělých matek s dětmi a také na školské vzdělání. Jednou

¹¹ <http://www.sdb.cz/>

¹² <http://www.boromejky.cz/>

¹³ <http://www.kolping.cz/>

z významných aktivit sdružení je péče o lidi ohrožené drogovými riziky (centrum a terapeutická komunita Sejřek). Pod Kolpingovo dílo spadá v současnosti celkem osm institucí.

Z hlediska činnosti Římskokatolické církve má nejvýznamnější a v podstatě ojedinělé postavení sdružení **Česká katolická charita**¹⁴. Toto sdružení bylo založeno již roku 1928, avšak v souvislosti se změnou státního zřízení po únoru 1948 byla jeho činnost násilně potlačena a jeho náplní bylo dále pouze vydávání náboženské literatury (selektované státní mocí) a péče o přestálé kněží a řeholníky.

Obrodu toto sdružení zažilo až po roce 1989, přičemž od roku 1995 se stalo řádným členem organizace Caritas Europa. V souvislosti se začleněním do Caritas Europa, respektive Caritas Internacional, se toto sdružení podílí významnou měrou i na mezinárodní pomoci do mnoha světových zemí. Tato pomoc se zaměřuje převážně na země evropské, avšak část pomoci proudí i do ostatních světových zemí jako je Indie, Pakistán, Afganistán, Rwanda nebo Uganda. Tato pomoc je realizována zejména shromažďováním a zasíláním věcí denní potřeby, jako jsou oblečení a hygienické potřeby, dále pak potravin a částečně také realizací podpory školských a výukových programů.

Sdružení je organizováno pod centrálním vedením (národní centrála v Praze) je rozděleno dle oblastí svého působení. Skládá se ze 2 arcidiecézních a 6 diecézních charit, domovů duchovních a řeholnic a sítě 348 farních charit. Tato rozsáhlá síť zajišťuje v plné míře pokrytí celé české republiky Přehled¹⁵ jednotlivých centrálních středisek (arcidiecézní a diecézní charity, domovy pro kněží a řeholnice přináší následující tabulka:

¹⁴ <http://www.charita.cz/>

¹⁵ Markéta Michlíčková, Bakalářská práce, Univerzita Karlova v Praze, s. 68

<p>Arcidiecézní charita Praha</p> <p>Londýnská 44 120 00 Praha 2 tel.: 221 246 519 email: praha@charita-adopce.cz http://www.charita-adopce.cz</p>	<p>Arcidiecézní charita Olomouc</p> <p>Křížkovského 6, P.O. Box 27 771 11 Olomouc tel.: 585229380 email: archo@caritas.cz http://www.acho.charita.cz</p>
<p>Diecézní charita Brno</p> <p>Kpt. Jaroše 9, P. O. Box 635, 661 35 Brno Tel: 545 426 611 e-mail: dchbrno@caritas.cz</p>	<p>Diecézní charita České Budějovice</p> <p>Kanovnická 16 370 01 České Budějovice Tel: 386 353 120 email: sekretariat.dch@atlas.cz</p>
<p>Diecézní charita Hradec Králové</p> <p>Velké nám. 32 500 01 Hradec Králové tel. 495 063 134 email: dchhk@caritas.cz http://www.hk.caritas.cz</p>	<p>Diecézní charita Litoměřice</p> <p>Dómské náměstí. 10 412 01 Litoměřice Tel.: 416 731 452 Email: dchltm@dchltm.cz http://www.dchltm.cz</p>
<p>Diecézní charita ostravsko – opavská</p> <p>Kratochvílova 3/931 702 00 Ostrava – Moravská Ostrava tel.: 596 127 262 –4 email: ludmila@dchoo.caritas.cz http://www.dchoo.charita.cz</p>	<p>Diecézní charita Plzeň</p> <p>Sady 5. května 8 301 12 Plzeň Tel.: 377 221 540 email: dchplzen@razdva.cz http://www.charita.cz/dchplzen/www</p>
<p>ČKCH – Domovy duchovních a řeholnic</p> <p>Vladislavova 12 110 00 Praha 1 tel.: 296 243 339 email: domovy@charita.cz</p>	

Česká katolická charita je v oblasti charitativní a sociální práce bezesporu nejvýznamnější organizací. Za vše mluví následující výňatek z výroční zprávy České katolické charity za rok 2011¹⁶: *Také dnes poskytuje Charita své služby širokému spektru klientů a pomáhá pokud možno vždy v místech, kde je to potřebné. Jednotlivá zařízení a střediska tak*

¹⁶ Výroční zpráva České katolické charity za rok 2011

neprovozuje centrálně Charita ČR, ale vždy příslušné diecézní, městské, oblastní a farní Charity.

Sociální pracovníci, pečovatelky, ošetrovatelky i další zaměstnanci charitních zařízení se nicméně ve své práci řídí společnými principy, které vycházejí z křesťanského pojetí etických hodnot a které jsou shrnuty v Kodexu Charity České republiky. Mezi jeho hlavní principy patří ochrana člověka v jeho důstojnosti a snaha poskytnout lidem v nouzi účinnou pomoc tak, aby byla maximálně podněcována jejich samostatnost a schopnost svépomoci.

Charita poskytuje služby terénní (v přirozeném sociálním prostředí klienta), dále ambulantní (klient za nimi dochází nebo dojíždí), i pobytové (spojené s ubytováním).

Služby sociální péče a zdravotní služby

Tyto služby napomáhají klientům zajistit fyzickou a psychickou soběstačnost a jejich cílem je umožnit jim v nejvyšší možné míře zapojení do běžného života společnosti. V případě, že stav klientů splnění tohoto cíle neumožňuje, poskytují jim služby sociální péče důstojné prostředí a zacházení. Jsou podrobně definovány Zákonem o sociálních službách (č.108/2006 Sb.)

Charitní ošetrovatelská a pečovatelská služba

Ošetrovatelská péče je odborná péče v domácím prostředí poskytovaná obvykle zdravotními sestrami dle indikace registrujícího praktického lékaře. Jedná se o zdravotní službu a je hrazena z veřejného zdravotního pojištění.

Pečovatelská služba pomáhá s každodenními úkony péče o vlastní osobu klientům, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, a rodinám s dětmi, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby.

Další služby sociální péče

Osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, zdravotního postižení nebo chronického onemocnění včetně duševního a jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby, jsou dále určeny tyto služby:

- **Osobní asistence** – poskytuje se bez časového omezení v přirozeném sociálním prostředí klienta a při činnostech, které potřebuje.

● Podpora samostatného bydlení – určena klientům se zdravotním postižením nebo chronickým onemocněním, včetně duševního, v jejich přirozeném sociálním prostředí.

Klienti charitních služeb

- senioři
- osoby se zdravotním postižením, s mentálním postižením a s chronickým duševním onemocněním
- nevléčitelně nemocní
- lidé bez domova
- děti a mládež
- rodiny s dětmi, matky
- oběti domácího násilí
- oběti obchodu s lidmi a další trestné činnosti
- pachatelé trestné činnosti a lidé z rizikového prostředí
- závislí na návykových látkách
- nezaměstnaní a znevýhodnění na trhu práce
- ohrožení sociálním vyloučením
- etnické menšiny

Z hlediska sociální a charitativní práce církve je nutné konstatovat, že její organizace, sdružení a spolky tvoří v některých aspektech i více než polovinu z reálného počtu nabízených sociálních služeb v České republice. Její nezastupitelná úloha je zřejmá zejména u zařízení, zaměřených na akutní pomoc lidem v nouzi, těm, kteří se ocitli bez domova či jsou zcela bez prostředků a tedy odkázáni na pomoc druhých.

Při posledním sčítání¹⁷ charitativních a sociálních zařízení vyšlo najevo, že z celkového počtu 217 azylových domů, jich 112 spadá do oblasti církevních zřizovatelů, z 66

¹⁷ Martinek Michael, K čemu jsou křesťanské církve?, nakladatelství Cesta, 2012

nocleháren, je dokonce 45 církevních, nebo z 52 nízkoprahových denních center, jich církevní organizace zřizuje 39.

Je-li zde hovořeno o křesťanské sociální a charitativní práci, je třeba ještě říci, že zdaleka ne všichni zaměstnanci katolických charitativních organizací jsou věřící lidé. Je to samozřejmě odvislé od regionu, ale v podstatě lze říci, že to zdaleka není pravidlem. Zatímco ve více sekulárních Čechách, je více zaměstnanců ateistů, na tradičně katolické Jižní Moravě je procento praktikujících katolíků mnohem vyšší. Je však vzhledem k nasazení jednotlivých pracovníků v charitativní a sociální práci katolických organizací více než zřejmé, že tento fakt nijak neovlivňuje míru jejich nasazení a kvalitu odváděné práce.

2.4 Shrnutí teoretické části

Křesťanské a tedy i katolické charitativní dílo vychází ze samotné osoby Ježíše Krista. Na něm je založeno a z něj čerpá potřebný entuziasmus a sílu. Jelikož je katolickou církví bráno jako poslání od samotného Boha, je nasazení v tomto směru vsutku inspirující.

Z tohoto stručného historicko-obecného přehledu vyplývá, že církev jako taková nemůže být odloučena od charitativní práce. Vždyť každý křesťan je povolán k následování a Krista a tím je i povolán k prokazování skutků Milosrdenství.

Stojí psáno¹⁸: „Pane, kdy jsme tě viděli hladového, a dali jsme Ti najíst, nebo žíznivého a dali jsme Ti napít...“

Křesťané¹⁹ všech dob přebírali a sami také rozvíjeli zdravotnické, sociologické, psychologické a jiné poznatky. Jejich odbornost byla, je a bude jakýmsi tělem děl milosrdenství. Právě hluboká empatie na základě lásky a universalismu představují základní charakteristiky onoho ducha, který odlišuje světský přístup od toho duchovního.

Je bezesporu úkolem všech věřících v této nelehké době nezapomínat na učení církve svaté a pokračovat v jejím poslání péče o chudé a trpící.

¹⁸ Mt 25,37n

¹⁹ Pospíšil Ctirad Václav, Teologie služby, Karmelitánské nakladatelství, 2002

Celkově lze konstatovat, že asi nejlépe problematiku uchopili v Německu v programu strany CDU/CSU ve svém programu křesťanského socialismu s lidskou tváří. V podmínkách České republiky tento přesah politiky a křesťanství neshledávám. Bohužel.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

3 POPIS A PŘEHLED ORGANIZACE CHARITATIVNÍ A SOCIÁLNÍ ČINNOSTI V RÁMCI LITOMĚŘICKÉ DIECÉZE

Litoměřická diecéze vznikla na základě buly papeže Alexandra VII. roku 1655. Od tohoto roku působí jako orgán církevní správy až do současnosti. V osobách Litoměřických biskupů se vystřídala celá řada významných církevních hodnostářů, přičemž přesah jejich osobností mimo diecézi byl významný. Rozlohou²⁰ se prolíná několika kraji České republiky na celkové ploše 9 380 km², spravuje celkem 437 farností a celkový počet obyvatel na jejím území byl podle posledního sčítání lidu 1 335 154, z toho 159 956 věřících katolíků.

Z těchto údajů vyplývá, že území, na které se vztahuje činnost diecézní charity je vskutku rozsáhlé a nelze opomenout, že se jedná ve velké většině o oblast Severočeského kraje, tedy území s dlouhodobě největšími problémy v oblasti chudoby, nezaměstnanosti, sociální exkluze a kriminality.

3.1 Stručný nástin sociální a charitativní práce v rámci diecéze

Obr.1

²⁰ <http://www.dltm.cz/dieceze-litomerice>, 2011

Diecézní charita Litoměřice (dále jen DCH) je samostatnou právnickou osobou dle Kodexu kanonického práva a součástí římskokatolické církve. DCH Litoměřice byla zřízena diecézním biskupem dne 4.11.1991. Je zařazena do organizace Charita Česká Republika, jako součást Caritas Europa, respektive Caritas International. Počínaje dnem vzniku zahájila svou činnost a postupně se rozvíjela a množila spektrum svých zájmů. Zatímco na počátku se její činnost zaměřovala zejména na charitní, ošetrovatelskou a poradenskou činnost, a to pouze v několika zařízeních, v současnosti je spektrum jejích činností mnohem rozsáhlejší. Pro přehled²¹ by mohlo sloužit následující porovnání:

Rok 2001:

Charitní a ošetrovatelská práce - 3 zařízení

Domovy pro seniory - 2 zařízení

Pečovatelská služba - 3 zařízení

Azylové domy - 5 zařízení

Pomoc cizincům - 2 poradny

Charitativní poradny - 2 poradny

Rok 2011:

Zdravotnická zařízení - 5 objektů

Služby sociální péče - 8 objektů

Osobní asistence - 2 programy

Domovy pro seniory - 7 zařízení

Domovy se zvláštním režimem - 2 zařízení

Azylové domy - 10 zařízení

Nízkoprahová centra - 3 zařízení

Noclehárny pro lidi bez domova - 3 objekty

²¹ Výroční zprávy DCH za rok 2002 a 2011

Nízkoprahové kluby - 9 zařízení

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi - 6 zařízení

Sociálně aktivizační služby pro seniory - 1 zařízení

Terénní programy - 4 programy

Sociální rehabilitace - 1 zařízení

Sociální poradenství - 10 zařízení

Střediska hmotné pomoci - 11 sběrných a výdejních míst

Z výše uvedeného je jasně zřetelný podstatný nárůst jak množství jednotlivých zařízení spravovaných DCH, tak i podstatný rozvoj spektra služeb v období posledních deseti let. Zajímavým a do jisté míry smutným faktem dokreslujícím současnou situaci v oblasti charitních a sociálních služeb je fakt, že zatímco v roce 2001, dle výroční zprávy DCH, hospodařila s celkovým objemem peněz ve výši 37 145 000,- Kč, v roce 2011 to bylo již jen 30 347 000,- Kč. Tedy reálný propad o téměř sedm miliónů korun, při zcela nesrovnatelném množství realizovaných sociálních a charitativních programů. Jenom v důsledku enormního nasazení dobrovolníků, pracujících bez nároku na finanční odměnu je dosud možnost, realizovat služby v takovém rozsahu, jak je tomu doposud. Všeobecně lze říci, že velký nárůst dobrovolníků umožňuje do současnosti fungování všech organizačních článků DCH.

3.2 Výčet jednotlivých struktur diecézní charity

Následující výčet aktivit DCH čerpá v plném rozsahu z výroční zprávy DCH za rok 2011, neboť v současné době ještě stále nebyla dostupná data za rok 2012, a proto nebylo možné zpracovat tento přehled s aktuálnějšími daty. Z vlastního pozorování při návštěvě jednotlivých zařízení, spadajících pod DCH, jsem pozoroval zvyšující se ekonomické problémy mnohých z nich a vzhledem ke snížení státních subvencí (jen u domova Sv. Máří Magdaleny v Jiřetíně pod Jedlovou se dle vyjádření ředitelky snížila o cca 7 miliónů korun) je pouze otázkou času, kdy z tohoto důvodu dojde k nucenému omezování služeb.

Struktura DCH je následující²²:

Orgány DCH Litoměřice:

ředitelka: Růžena Kavková

prezident: R.D. ICLic Józef Szeliga

Rada DCH Litoměřice: statutární zástupce litoměřické diecéze, P. Stanislav Příbyl CSsR (generální vikář litoměřické diecéze), P. Józef Szeliga (prezident DCH Litoměřice), Růžena Kavková (ředitelka DCH Litoměřice), Mgr. Eva Čenkovičová (ředitelka Oblastní charity Most), Mgr. Petra Szaffnerová Bímonová, Dis (ředitelka FCH Lovosice a OCH Ústí nad Labem)

Ekonomická rada DCH Litoměřice: Helena Tocauerová (ekonomka DCH Litoměřice), Zuzana Bumbová (ekonomka litoměřického biskupství), Ludmila Velemanová (nezávislá konzultantka Diecézní charity Litoměřice)

Územními složkami DCH jsou farní a oblastní charity (FCH, OCH). DCH Litoměřice tvoří celkem 11 profesionálních a 12 dobrovolných charit. Oblastní a farní charity provozují jednotlivá střediska pomoci: charitní ošetrovatelskou a pečovatelskou službu, osobní asistenci, domovy pro seniory, domovy se zvláštním režimem, azylové domy, azylové domy pro matky s dětmi v tísní, komunitní centra a nízkoprahové kluby pro děti, domy na půl cesty, charitní poradny, terénní programy, pomoc cizincům, humanitární pomoc a zahraniční rozvojovou spolupráci, charitní šatníky a další střediska pomoci.

Přehled aktivit DCH Litoměřice

Zdravotnická zařízení

Charitní ošetrovatelská služba (CHOS)

CHOS je domácí zdravotní péče, která je poskytována na základě indikace registrujícího praktického lékaře nebo ošetrojícího lékaře při hospitalizaci, v případě terminální péče i ambulantního specialisty. Péče je poskytována ve vlastním sociálním prostředí pacienta týmem registrovaných nelékařských zdravotnických pracovníků.

Charitní ošetrovatelská služba Liberec

²² Výroční zpráva DCH Litoměřice za rok 2011

(provozuje DCH Litoměřice)

Odbornost: 925

Působnost: Liberec, Chrastava a okolí, Frýdlant v Čechách a okolí, Nové Město pod Smrkem

Provozní doba: nepřetržitě

Počet klientů v roce 2011: 461

Charitní ošetrovatelská služba Chomutov

(provozuje DCH Litoměřice)

Odbornost: 925

Působnost: Chomutov a okolí, Jirkov a okolí

Provozní doba: nepřetržitě

Počet klientů v roce 2011: 102

Charitní ošetrovatelská služba Mladá Boleslav

(provozuje DCH Litoměřice)

Odbornost: 925

Působnost: Mladá Boleslav a okolí

Provozní doba: nepřetržitě

Počet klientů v roce 2011: 776

Charitní ošetrovatelská služba Litoměřice

(provozuje FCH Litoměřice)

Odbornost: 925

Působnost: Litoměřice a okolí

Provozní doba: 7-15 hodin

Počet klientů v roce 2011: 120

Hospicová péče

CHOS poskytuje rovněž hospicovou péči. Hospicová péče je taková péče, která nabízí těžce nemocným a jejich blízkým účinnou pomoc, kdy už jsou prostředky klasické medicíny, síly a schopnosti nejbližšího okolí pečovat o nemocného nedostačující. Většinou pro pacienty s onkologickým onemocněním, přijímání jsou ale i pacienti s jinými druhy nevyléčitelných onemocnění, většinou v terminálním stadiu onemocnění.

Sociální služby

Služby sociální péče

Charitní pečovatelská služba

Zajišťuje pomoc osobám se sníženou soběstačností z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení. Zahrnuje především pomoc v péči o domácnost, zajištění osobní hygieny, přípravu jídla, doprovod na vyšetření, apod. Služba je poskytována na základě písemné smlouvy mezi charitní pečovatelskou službou a uživatelem a je hrazena uživatelem.

Charitní pečovatelská služba Liberec

(provozuje DCH Litoměřice)

Působnost zařízení: Liberec

Provozní doba zařízení: Po-Pá: 07,00 – 16,00 hodin, dle potřeby i So a Ne

Počet klientů v roce 2011: 29

Charitní pečovatelská služba Chomutov

(provozuje DCH Litoměřice)

Působnost zařízení: Chomutov, Jirkov a okolí

Provozní doba zařízení: Po-Pá: 07,00 – 15,00 hodin, dále dle potřeby klientů

Počet klientů v roce 2011: 33

Charitní pečovatelská služba Mladá Boleslav

(provozuje DCH Litoměřice)

Působnost zařízení: Mladá Boleslav a okolí

Provozní doba zařízení: Po-Ne: 8,00 – 15,30 hodin, dále dle potřeby klientů

Počet klientů v roce 2011: 16

Charitní pečovatelská služba Mnichovo Hradiště

(provozuje DCH Litoměřice)

Působnost: Mnichovo Hradiště a okolí, Bakov nad Jizerou a okolí

Provozní doba: Po – Ne: 7,00 – 15,00 hodin, dále dle potřeby klientů

Počet klientů v roce 2011: 116

Charitní pečovatelská služba

(provozuje FCH Lovosice)

Působnost zařízení: Lovosice a okolí

Provozní doba zařízení: Po – Pá: 8,00 – 18,00 hodin, dále dle domluvy

Počet klientů v roce 2011: 19

Charitní pečovatelská služba Most

(provozuje OCH Most)

Působnost: Most, Teplice, Osek, Duchcov

Provozní doba: Po – Pá: 8,00 – 16,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 48

Charitní pečovatelská služba Sobotka

(provozuje OCH Sobotka)

Identifikátor služby dle registrace: 1356155

Působnost: Sobotka a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 7,00 – 17,30 hodin, So: 10,00 – 14,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 72

Charitní pečovatelská služba Litoměřice

(provozuje FCH Litoměřice)

Působnost: Litoměřice a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 7,00 – 15,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 25

Osobní asistence

Je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pomoc jiné fyzické osoby. Služba se poskytuje bez časového omezení, v přirozeném sociálním prostředí osob a při činnostech, které osoba potřebuje a je hrazena uživatelem.

Osobní asistence Most

(provozuje OCH Most)

Působnost: Litoměřice a okolí

Kapacita: 7 klientů

Cílová skupina: senioři a osoby se zdravotním postižením (od 19 let)

Působnost: Most a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 8,00 – 16,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 3

Osobní asistence Mnichovo Hradiště

(provozuje DCH Litoměřice)

Cílová skupina: osoby s chronickým, tělesným, sluchovým, zdravotním, zrakovým postižením, senioři, rodiny s dětmi

Působnost: Mnichovo Hradiště a okolí, Bakov nad Jizerou a okolí

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 6

Domovy pro seniory

Jsou pobytovou službou poskytující ubytování, sociální, ošetrovatelské a aktivizační služby seniorům nad 65 let, kteří zejména z důvodu vyššího věku, úbytku sil a zhoršeného zdravotního stavu, nemohou žít ve svém domově, kde jim rodina nebo jiné služby sociální péče nemohou zajistit dostatečnou podporu.

Domov pokojného stáří Libošovice

(provozuje OCH Sobotka)

Kapacita: 26 uživatelů

Cílová skupina: senioři nad 65 let věku

Působnost: Sobotka a okolí

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 32

Domov pokojného stáří – Domov sv. Vavřince

(provozuje OCH Liberec)

Identifi kátor služby dle registrace: 6940940

Kapacita: 20 osob

Cílová skupina: senioři nad 65 let, kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu věku či zdravotního stavu

Působnost zařízení: Chrastava, Liberec a okolí

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 24

Domov na Dómském pahorku domov pro seniory

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 108 lůžek

Cílová skupina: senioři se sníženou soběstačností zejména z důvodu věku, senioři se zhoršeným zdravotním stavem, senioři vyžadující pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby, senioři mobilní i imobilní, senioři starší 65 let (v odůvodněných případech od 59 let s podmínkou potřeby sociální a zdravotnické péče)

Působnost: Ústecký kraj

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 132

Domov na Dómském pahorku - Týdenní stacionář

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 9 lůžek

Cílová skupina: senioři nad 65 let věku se sníženou soběstačností zejména z důvodu věku, senioři se zhoršeným zdravotním stavem, senioři vyžadující pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby, senioři pouze mobilní

Působnost: Ústecký kraj

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 33

Domy s pečovatelskou službou

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 92

Cílová skupina: senioři, osoby zdravotně, tělesně postižené a rodiny, ve kterých se narodily tři a více dětí současně

Působnost: Litoměřice

Provozní doba zařízení: Po – Pá: 7,00 – 20,00

Počet klientů v roce 2011: 305

Charitní domov sv. Zdislava – Domov pro seniory

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 5 lůžek

Cílová skupina: senioři ve věku od 65-ti let se sníženou soběstačností ze zdravotních nebo sociálních příčin, mobilní či částečně imobilní (chodící za pomoci holí, berlí či chodítek), pro které z nejrůznějších důvodů nepostačují ostatní typy sociálních služeb, zejména služeb terénních, zaměřených na tuto populační skupinu. Věková struktura cílové skupiny: mladší senioři (65-80 let), starší senioři (nad 80 let).

Působnost: Ústecký kraj

Provozní doba zařízení: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 6

Dům pokojného stáří sv. Ludmily

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Identifikační číslo služby dle registrace: 7141935

Kapacita: 36 lůžek

Cílová skupina: senioři od 65 let věku

Působnost: Ústí nad Labem a okolí

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 42

Domovy se zvláštním režimem

Jsou pobytovou službou poskytující ubytování, sociální, ošetrovatelské a aktivizační služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodů chronického duševního onemocnění, závislosti na návykových látkách nebo trpí různými typy demencí. Režim v domovech je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.

Domov se zvláštním režimem

(provozuje OCH Česká Kamenice)

Kapacita: 28 lůžek

Cílová skupina: muži a ženy nad 45 let věku ohrožení závislostí nebo závislí na alkoholových drogách, trpící chronickou duševní nemocí s výjimkou Alzheimerovy demence, s nízkým příjmem

Působnost: celá ČR

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 39

Charitní domov sv. Zdislava - Domov se zvláštním režimem

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 25

Cílová skupina: osoby (muži i ženy), kteří mají sníženou soběstačnost z důvodu stařecké demence, Alzheimerovy demence a ostatních typů demencí, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc fyzické osoby. Služba je poskytována osobám od 50 let věku a osoby musí být alespoň částečně mobilní (chodítka, hole).

Působnost: Ústecký kraj

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 30

Služby sociální prevence

Azylové domy

Poskytují pobytové služby na přechodnou dobu osobám v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení. Služba obsahuje zejména tyto činnosti: poskytnutí stravy nebo pomoc při zajištění stravy, poskytnutí ubytování, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí. Klienti azylových domů jsou povinni spolupracovat se sociálními pracovníky na zlepšení a vyřešení své situace.

Azylový dům - Dům P. Marie Pomocné

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 23 lůžek

Cílová skupina: soběstační muži ve věku 18 – 64 let bez přístřeší a v nepříznivé sociální situaci

Působnost: Litoměřice a okolí, případně z celé ČR

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 59

Cena za noc: 30 - 80 Kč

Azylový dům Samaritán

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Kapacita: 43 lůžek

Cílová skupina: osoby bez přístřeší, a to muži i ženy od 18 let

Působnost zařízení: Ústí nad Labem a okolí, často i mimo Ústecký kraj

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 140

Cena za noc: 100 Kč

Azylový dům Osek

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 25 míst

Cílová skupina: osoby bez přístřeší

Působnost: krajská

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 65

Cena za noc: 100 Kč

Azylový dům Duchcov

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 30 míst

Cílová skupina: osoby bez přístřeší

Působnost: krajská

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 103

Cena za noc: 100 Kč

Azylové domy pro matky s dětmi v tísní

Poskytují pobytové služby, pomoc osamělým matkám a jejich dětem překlenout těžkou životní situaci spojenou se ztrátou bydlení. Poskytnutím sociální služby se zachovává rodinné soužití, dochází k prevenci kriminality a předchází se odebrání dětí z péče matky. Pomocí sociálního a právního poradenství, výchovných, vzdělávacích a aktivizačních činností je pomáháno matkám s dětmi k návratu do společnosti a k osamostatnění se.

Domov pro matky s dětmi v tísní – Domov sv. Anny

(provozuje OCH Liberec)

Kapacita: 6 pokojů pro 6 matek a 11 dětí (17 lůžek)

Cílová skupina: oběti domácího násilí, osoby bez přístřeší, osoby v krizi, osoby, které vedou rizikový způsob života a jsou tímto způsobem života ohroženi, rodiny s dětmi

Působnost zařízení: Liberecký kraj, v případě nenaplnění kapacity celá ČR

Provozní doba zařízení: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 31 žen a dětí

Cena za noc: matka 65 Kč, dítě 35 Kč

Domov pro matky s dětmi v tísní – Domov sv. Moniky

(provozuje OCH Liberec)

Kapacita: 7 pokojů pro 7 matek a 10 dětí (17 lůžek)

Cílová skupina: oběti domácího násilí, osoby bez přístřeší, osoby v krizi, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženi, rodiny s dětmi, osoby se sluchovým postižením

Působnost: Liberecký kraj, v případě nenaplnění kapacity celá ČR

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 46 žen a dětí

Cena za noc: matka 65 Kč, dítě 35 Kč

Domov sv. Máří Magdalény v Jiřetíně pod Jedlovou

(provozuje DCH Litoměřice)

Kapacita: 61 lůžek

Cílová skupina: osoby bez přístřeší - handicapované matky s dětmi

Působnost: celostátní

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 58

Cena za měsíc: 2630 Kč – 3 870 Kč (podle počtu dětí)

Dům Jonáš – dům pro matky s dětmi v Tísni

(provozuje FCH Česká Lípa)

Kapacita: 40 lůžek

Cílová skupina: ženy, matky s nezaopatřenými dětmi v tísni

Působnost: Česká Lípa a okolí s možností celorepublikovou

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 42 žen a 85 dětí

Cena za noc: 90 – 150 Kč (podle počtu dětí)

Azylový dům pro matky s dětmi Agapé

(provozuje OCH Teplice)

Kapacita: 20 klientů

Cílová skupina: matky s dětmi

Působnost: Krupka, Teplice a okolí

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 56

Cena za noc: 90 Kč – dospělý, 70 Kč - dítě

Azylový dům v Centru Rodina v Tísni

Kapacita: 15

Cílová skupina: osoby bez přístřeší, osoby v krizi, etnické menšiny, osoby žijící v soc. vyloučených komunitách

Působnost: krajská

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 32 maminek a 45 dětí

Cena za noc: 70 Kč – matka, 40 Kč - dítě

Nízkoprahová denní centra

Jsou zařízení, které poskytuje osobám bez přístřeší podmínky pro uspokojování základních životních potřeb, tzn. možnost poskytnutí nebo přípravy stravy, možnost hygienického servisu či možnost převléknutí se.

Centrum pomoci Samaritán

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Kapacita: 50 klientů

Cílová skupina: osoby bez přístřeší, a to muži i ženy ve věku od 18 let

Působnost zařízení: Ústí nad Labem a okolí, často i mimo Ústecký kraj

Provozní doba: denně - 7,30 – 9,00 hodin, 11,00 – 14,00 hodin, 16,00 – 18,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 266

Nízkoprahové denní centrum - Dům P. Marie Pomocné

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 15 osob / den

Cílová skupina: muži a ženy ve věku 18 a více let, osoby bez přístřeší

Působnost: Litoměřice a okolí, případně celá ČR

Provozní doba: denně – 8,00 – 19,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 105

Počet návštěv v roce 2011: 4273

Nízkoprahové denní centrum

(provozuje OCH Česká Kamenice)

Kapacita: 60 klientů

Cílová skupina: osoby bez přístřeší

Působnost: Česká Kamenice

Provozní doba: Po – Pá: 7:00 - 19:00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 265

Noclehárny

Jsou ambulantní službou a poskytují osobám bez domova přenocování a možnost osobní hygieny sestávající se z poskytnutí podmínek pro osobní hygienu či pomoc při osobní hygieně. Uživatelům jsou také poskytnuty podmínky pro přípravu jídla.

Noclehárna - Dům P. Marie Pomocné

(provozuje FCH Litoměřice)

Kapacita: 5 lůžek

Cílová skupina: muži bez přístřeší ve věku 18 a více let v nepříznivé sociální situaci

Působnost: Litoměřice a okolí, případně celá ČR

Provozní doba: denně 18,00 – 9,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 62

Cena za noc: 20-30 Kč

Noclehárna Duchcov

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 5

Cílová skupina: osoby bez přístřeší

Působnost: krajská

Provozní doba: 18,00 – 7,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 51

Cena za noc: 50 Kč

Noclehárna Samaritán

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Kapacita: 13 lůžek

Cílová skupina: osoby bez přístřeší

Působnost zařízení: Ústí nad Labem a okolí, často i mimo Ústecký kraj

Provozní doba: 18,00 – 7,30 hodin, v případě nepříznivého počasí celodenní provoz

Počet klientů v roce 2011: 255

Domy na půl cesty

Poskytují ubytování na přechodnou dobu osobám po dosažení zletilosti opouštějícím školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě osobám z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Cílem služby je také vytvoření podmínek pro zajištění osobní hygieny a úklidu, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou, pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob.

Dům na půl cesty v Centru Rodina v tísni

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 4

Cílová skupina: osoby do 26 let věku opouštějící školská zařízení pro výkon ústavní péče

Působnost: krajská

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 10

Cena za noc: 100 Kč

Nízkoprahová zařízení pro děti a mládež

Poskytují ambulantní služby dětem a mládeži ohroženým společensky nežádoucími jevy. Cílem služby je zlepšit kvalitu jejich života předcházením nebo snížením sociálních a zdravotních rizik souvisejících se způsobem jejich života. Umožňují lépe se orientovat v jejich sociálním prostředí a vytvářet podmínky k řešení jejich nepříznivé sociální situace.

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Sovička

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 30

Cílová skupina: děti a mládež od 6 do 18 let ohrožené společensky nežádoucími jevy

Působnost: Most

Provozní doba: Po-Pá: 8,00 – 12,00, 13,00 – 17,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 88

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Pastelka

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 30 klientů

Cílová skupina: děti a mládež od 6 do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy

Působnost: Most a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 8,00 – 12,00, 13,00 – 16,00

Počet klientů v roce 2011: 46

Komunitní centrum pro děti Světluška

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Kapacita: 25 klientů

Cílová skupina: děti a mládež od 6 do 18 let ohrožené společensky nežádoucími jevy, etnické menšiny

Působnost: Ústí nad Labem a okolí

Provozní doba: Po – Čt: 13,00 – 17,00 hodin

Počet uživatelů v roce 2011: 196

Nízkoprahový klub Tykadlo

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Kapacita: 20 dětí/den

Cílová skupina: děti a mládež od 6 do 15 let ohrožené společensky nežádoucími jevy

Působnost: Ústí nad Labem a okolí

Provozní doba: Út: 13,00 – 18,00 hodin, St, Čt: 13,00 – 17,00 hodin

Počet uživatelů v roce 2011: 91

“Žijeme spolu” - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

(provozuje OCH Rumburk)

Identifikační číslo služby dle registrace: 7222807

Kapacita: 35 klientů

Cílová skupina: děti a mládež od 6 – 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy

Působnost: Rumburk a okolí

Provozní doba: Po, Út, St a Pá: 13,00 – 18,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 105

Amicus

(provozuje FCH Lovosice)

Kapacita: 25 uživatelů

Cílová skupina: děti a mládež od 6 do 26 let věku ohrožené sociálním vyloučením

Působnost: Lovosice a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 14,00 – 19,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 287

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež v Janově Domino

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 25 klientů

Cílová skupina: děti a mládež ve věku od 6 let do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy

Působnost: Janov

Provozní doba: Po – Pá: 11,00 – 19,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 124

Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež Khamoro

(provozuje OCH Most)

Kapacita: 15 klientů

Cílová skupina: děti a mládež od 6 let do 26 let ohrožené společensky nežádoucími jevy

Působnost: Chomutov

Provozní doba: Po-Pá: 11,00 – 19,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 216

Klub Koule - nízkoprahové zařízení pro děti a mládež

(provozuje FCH Česká Lípa)

Kapacita: 45 klientů na den

Cílová skupina: děti a mládež ve věku 15 až 26 let, které žijí ve vyloučených lokalitách

Působnost: Česká Lípa a okolí

Provozní doba: Po, Út, Čt, Pá – 13,30 – 18,00 hodin, St -14,00 – 16,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 107

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Jsou služby určené rodinám s dětmi, u kterých je vývoj ohrožen v důsledku dopadu dlouhodobé krizové sociální situace, kterou rodiče nedokážou sami bez pomoci překonat, nebo jsou zde další rizika ohrožení vývoje dítěte.

Agapé II.

(provozuje OCH Teplice)

Kapacita: 3 klienti

Cílová skupina: rodiny s dětmi

Působnost: Teplice a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 7,30 – 16,30 hodin

Počet klientů v roce 2011: 198

Já jsem maminka

(provozuje OCH Most)

Identifikační číslo služby dle registrace: 6805577

Kapacita: 40 klientů

Cílová skupina: rodiny s dětmi

Působnost: krajská

Provozní doba: Út-Čt: 9,00 – 12,00 ambulantiční služba

Út-Čt: 13,00 – 18,00 terénní služba

Počet klientů v roce 2011: ambulantně – 20, terénně – 5

Rozmarýnek

(provozuje OCH Most)

Kapacita: ambulantní – 30, terénní – 6 klientů

Cílová skupina: rodiny s dětmi

Působnost: Most a okolí

Provozní doba: ambulantně: Po – Pá: 10,00 – 12,00, 14,00 – 16,00 hodin

terénní: Po – Pá: 8,00 – 16,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: terénní – 6, ambulantní - 30

Centrum služeb pro rodinu Světluška

(provozuje OCH Ústí n/L)

Kapacita: ambulantní 15/denně, terénní 30/měsíc

Cílová skupina: rodiny s dětmi do 15 let ohrožené sociálním vyloučením

Působnost zařízení: Ústí nad Labem a okolí

Provozní doba: ambulantní forma: Po – Čt: 8,00 – 12,00 hodin

terénní forma: Po – Čt: 12,30 – 15,30 hodin

Počet klientů v roce 2011: 71

Asistenční služba pro rodiny s dětmi

(provozuje OCH Rumburk)

Kapacita: 10 klientů (rodin)

Cílová skupina: rodiny s dětmi nacházející se v nepříznivé sociální situaci

Působnost: Rumburk + Varnsdorf + Šluknov a okolí

Provozní doba: dle potřeb uživatelů

Počet klientů v roce 2011: 30

Amicus – předškolní klub

(provozuje FCH Lovosice)

Kapacita: 15

Cílová skupina: rodiny s dětmi do 15 let ohrožené sociálním vyloučením, které žijí v sociálně vyloučených lokalitách

Působnost zařízení: Lovosice a okolí

Provozní doba zařízení: Po - Pá: 8,00 – 16,30 hodin

Počet klientů v roce 2011: 16 rodin, 20 dětí

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

Je soubor specifických činností poskytovaných osobám v důchodovém věku nebo osobám se zdravotním postižením ohroženým sociálním vyloučením.

Sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením

(provozuje OCH Most)

Kapacita: ambulantně – 12, terénně - 13

Cílová skupina: osoby s kombinovaným postižením, s mentálním, tělesným, sluchovým, zrakovým, zdravotním postižením, osoby s jiným zdravotním postižením, senioři

Působnost zařízení: Most

Provozní doba: dle potřeb uživatelů Počet klientů v roce 2011: 13

Terénní programy

Jsou specifickou formou sociální práce poskytované přímo na ulici, v přirozeném sociálním prostředí uživatelů, což napomáhá k překonání prvotního strachu klientů z jakékoliv instituce. Zaměřují se především na problémové skupiny osob, uživatele návykových nebo omamných psychotropních látek, osoby bez přístřeší, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách a jiné sociálně ohrožené skupiny. Cílem služby je tyto osoby vyhledávat a minimalizovat rizika jejich způsobu života.

Terénní služba pro osoby ohrožené sociálním vyloučením

(provozuje FCH Lovosice)

Cílová skupina: osoby ohrožené sociálním vyloučením, osoby bez přístřeší, etnické menšiny

Působnost: Lovosice a okolí

Provozní doba: Po – Pá: 8,00 – 16,30 hodin, dále dle dohody

Počet klientů v roce 2011: 120

Terénní programy

(provozuje OCH Most)

Cílová skupina: děti a mládež ohrožené společensky nežádoucími jevy, etnické menšiny, osoby v krizi, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách

Působnost: Osek, Duchcov, Litvínov a Chomutov

Provozní doba: dle potřeb uživatelů

Počet klientů v roce 2011: 408

Terénní programy

(provozuje OCH Ústí nad Labem)

Kapacita: 30 uživatelů měsíčně

Cílová skupina: etnické menšiny, osoby žijící v sociálně vyloučených komunitách, osoby, které vedou rizikový způsob života

Působnost zařízení: Ústí nad Labem a okolí

Provozní doba: Po – Čt: 8,00 – 15,30 hodin, dále dle potřeb uživatelů

Počet uživatelů služby v roce 2011: 89

Magdala – Ústecký kraj

(provozuje DCH Litoměřice)

Cílová skupina: osoby komerčně zneužívané, osoby, které vedou rizikový způsob života, nebo jsou tímto způsobem života ohroženy

Působnost: Chomutov a okolí, Teplice a okolí

Provozní doba: Čt – sudý týden – Chomutovsko, Út – lichý týden - Teplicko

Projekt Magdala – Ústecký kraj je terénní program zahájený v březnu 2006, jehož prostřednictvím je nabízena pomoc ženám a dívkám, které se živí prostitucí. Hlavními cíli programu jsou snižování zdravotních a bezpečnostních rizik spojených s rizikovým způsobem života prostřednictvím distribuce zdravotnického a hygienického materiálu, osvětové a informační činnosti, zprostředkování zdravotnických a dalších návazných služeb klientkám a dále stálá a otevřená nabídka služeb, které mohou pomoci klientce, pokud se rozhodne změnit dosavadní způsob života (azylové bydlení, integrační programy).

Počet klientů, výjezdů a kontaktů v roce 2011:

	Počet výjezdů do terénu	Počet kontaktů	Počet klientek
Magdala – Chomutov	21	191	61
Magdala-Teplice	24	274	111
Celkem	45	465	172

Sociální rehabilitace

Má za cíl dosáhnout samostatnosti, nezávislosti a soběstačnosti osob dlouhodobě nezaměstnaných, osob ohrožených sociálním vyloučením, osob znevýhodněných na trhu práce.

Centrum sociální rehabilitace při Domově sv. Máří Magdalény

(provozuje DCH Litoměřice)

Kapacita: 12 osob

Cílová skupina: osoby s handicapem

Působnost: celá ČR

Provozní doba: nepřetržitá

Počet klientů v roce 2011: 10, 61 kontaktů v terénní službě při sociální rehabilitaci

Cena za den: 50 Kč

Sociální poradenství

Poskytuje osobám v nepříznivé sociální situaci potřebné informace přispívající k řešení jejich situace. Služba obsahuje poradenství, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, terapeutické činnosti a pomoc při prosazování práv a zájmů. Základní sociální poradenství je součástí všech druhů sociálních služeb.

Občanská poradna Rumburk, Občanská poradna Rumburk – Kontaktní místo Šluknov

(provozuje OCH Rumburk)

Cílová skupina: osoby v krizi bez omezení věku

Působnost zařízení: Rumburk a okolí, Šluknov a okolí

Provozní doba:

Kontaktní místo Rumburk:

Po, St: 9:00 – 12:00 a 13:00 – 15:30 hodin

Út, Pá: 9:00 – 12:00 hodin

Čt: 9:00 – 12:00 hodin - pouze objednávání

Kontaktní místo Šluknov:

Po: 15:00 – 17:00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 407

Počet intervencí v roce 2011: 495

Občanská poradna Teplice

(provozuje OCH Teplice)

Cílová skupina: etnické menšiny, oběti domácího násilí, oběti trestné činnosti, osoby komerčně zneužívané, osoby se zdravotním postižením, osoby v krizi

Působnost: Teplice a okolí

Provozní doba:

Po, St: 8,00 – 13,00 hodin

Út, Čt: Pá: 8,00 – 16:00 hodin

Pá: 8:00 – 12:00

Počet klientů v roce 2011: 986

Počet intervencí v roce 2011: 1460

Odborné sociální poradenství

(provozuje OCH Most)

Cílová skupina: osoby v krizi, osoby žijící v soc. vyloučených lokalitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, etnické menšiny

Působnost: Most

Provozní doba: Po – Pá: 8,00 – 16,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 1038

Počet intervencí v roce 2011: 470

Odborné sociální poradenství Litvínov

(provozuje OCH Most)

Cílová skupina: osoby v krizi, osoby žijící v soc. vyloučených lokalitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, etnické menšiny

Působnost: Litvínov

Provozní doba: Po – Pá: 8:00 – 16:00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 72

Počet intervencí v roce 2011: 88

Odborné sociální poradenství Litvínov 2

(provozuje OCH Most)

Cílová skupina: osoby v krizi, osoby žijící v soc. vyloučených lokalitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, etnické menšiny

Působnost: Litvínov

Provozní doba: Po – Pá: 8:00 – 16:00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 360

Počet intervencí v roce 2011: 438

Odborné sociální poradenství Chomutov

(provozuje OCH Most)

Cílová skupina: osoby v krizi, osoby žijící v soc. vyloučených lokalitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, etnické menšiny

Působnost: Chomutov

Provozní doba: Po – Pá: 8:00 – 16:00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 42

Počet intervencí v roce 2011: 120

Odborné sociální poradenství Duchcov

(provozuje OCH Most)

Identifikační číslo služby dle registrace: 8583484

Cílová skupina: osoby v krizi, osoby žijící v soc. vyloučených lokalitách, osoby, které vedou rizikový způsob života nebo jsou tímto způsobem života ohroženy, rodiny s dítětem/děťmi, etnické menšiny

Působnost: Duchcov

Provozní doba: Po – Pá: 8:00 – 16:00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 81

Počet intervencí v roce 2011: 303

Poradna pro osoby v zadluženosti

(provozuje DCH Litoměřice)

Cílová skupina: občané s trvalým pobytem ve správním obvodě MěÚ Litoměřice, kteří nedokáží řešit své zadlužení, či zadlužení teprve zvažují, děti a mládež do 26 let ohrožené budoucím neřešitelným zadlužením (studenti)

Působnost: Litoměřice a okolí

Provozní doba: Út, St: 8,00 – 12,00 12,30 – 15,30 hodin

Počet klientů v roce 2011: 126

Počet kontaktů v roce 2011: 293

Poskytované služby: Poradna poskytuje odborné sociální poradenství osobám, které nedokáží řešit situaci zadluženosti. Poradna poskytuje služby ambulantně a formou telefonické, či písemné konzultace. Kromě vlastního poradenství se Poradna v roce 2011 věnovala aktivitám preventivního a osvětového charakteru.

Poradna pro uprchlíky a migranty Litoměřice

(provozuje DCH Litoměřice)

Cílová skupina: cizinci hlášení k pobytu na území Ústeckého kraje

Působnost: Ústecký kraj

Provozní doba: Po: 10,00 – 12,00, 12,30 – 16,00

Út, Čt: 8,00 – 12,00, 12,30 – 16,00

St: 8,00 – 12,00, 12,30 – 19,00

Počet klientů v roce 2011: 119

Počet kontaktů v roce 2011: 270

Poskytované služby: Poradna pro cizince poskytuje odborné sociální poradenství a sociální služby v Litoměřicích cizincům v nepříznivé sociální situaci a jejich osobám blízkým. Poradna poskytuje služby ambulantně a formou telefonické, či písemné konzultace. V roce 2011 byly v Poradně řešeny především otázky související s pobytovým statutem uživatelů, otázky z oblasti zaměstnanosti a pracovního práva a z oblasti vzdělávání.

Poradna pro znevýhodněné osoby při Domově sv. Máří Magdalény

(provozuje DCH Litoměřice)

Cílová skupina: osoby s handicapem

Působnost: Jiřetín pod Jedlovou a okolí

Provozní doba: St: 8,00 – 16,00 hodin

Počet klientů v roce 2011: 46

Počet intervencí v roce 2011: 185

Služba ukončena ke 30.9.2011.

Ostatní střediska pomoci

DCH Litoměřice

- charitní šatníky
- pomoc bezdomovcům
- pomoc vězňům

OCH Liberec

- park Oblastní charity Liberec v Chrastavě (udržován a zpřístupněn veřejnosti)
- pomoc vězňům

FCH Litoměřice

- Zapůjčování rehabilitačních pomůcek
- pracovní aktivizační program
- výukový program na PC
- dluhové poradenství

FCH Česká lípa

- sociální automobil
- centrum pro děti a mládež
- charitní šatník
- ubytovna Dobranov
- chráněná dílna Jonáš
- aktivity pro cizince

OCH Česká Kamenice

- charitní šatník
- pomoc vězňům
- účast v projektu Podpora transformace sociálních služeb

FCH Lovosice

- charitní šatník
- půjčování kompenzačních pomůcek

OCH Ústí nad Labem

- Mateřské centrum Ovečka (služba pro rodiny s dětmi)
- Projekt VĚDMA (CZ.1.04/3.4.04/26.00264) - rámci projektu realizovány vzdělávací kurzy, sociální a právní poradenství

OCH Sobotka

- charitní šatník

OCH Šluknov

- centrum pro děti a mládež Ambrela,
- charitní šatník a potravinová pomoc
- rodinná asistence
- program Školní oběd

OCH Rumburk

- charitní šatník
- asistenční služba pro rodiny s dětmi
- „Pryč se samotou“ – služba pro seniory
- možnost výkonu OPP

OCH Most

- JOB 2 - aktivizace uživatelů v jejich činnostech směřujících k uplatnění na trhu práce

- charitní šatník

Z hlediska budoucnosti se dá očekávat, že se bohužel uvedená struktura a množství poskytovaných služeb sníží, neboť na příklad výše zmíněný dům Sv. Maří Magdalény v Jiřetíně pod Jedlovou, dále pak azylové domy pro muže a některá nízkoprahová centra již stály v polovině roku 2012 na pokraji zániku z důvodu nedostatku finančních prostředků. Tento nedostatek je zaviněn zejména stále se snižujícími příspěvky na úrovni státu, respektive krajů i samotného zřizovatele, tedy Litoměřického Biskupství.

Obr. 2

Obr. 3

Obr. 4

Obr. 5

Obr. 6

3.3 Zhodnocení prospěšnosti působení Litoměřické charity v regionální sociální práci

Již samotný výčet aktivit DCH je svým způsobem dostatečně vypovídající o prospěšnosti této organizace pro region. Nicméně pro rozvedení je třeba uvést, že v případě ukončení činnosti DCH, by v regionu zanikla²³ více než jedna devítina zařízení zabývajících se sociální a charitativní prací. Celkově totiž v Ústeckém kraji existuje a je registrováno 598 zařízení a institucí věnujících se sociálním službám a z toho jich 64 spadá pod DCH Litoměřice. Respektive lze z pohledu na v regionu poskytované služby doložit nezastupitelnost služeb DCH, neboť některá zařízení za sebe nemají náhradu.

Lze si položit otázku, čím je tento fakt způsoben. Jde především o to, že charitativní projekty v pravém slova smyslu v našem státě zajišťují pouze církevní organizace. Ostatní organizace na bázi občanských sdružení se většinou zaměřují na humanitární pomoc v případě živelných, průmyslových nebo jiných tragických pohrom či katastrof a nejsou zaměřeny na setrvalou pomoc lidem v nouzi nebo sociálním znevýhodnění.

Zde má tedy DCH v našem regionu, stejně jako v celé republice a světě zcela nezastupitelné místo. Stát či kraj jako zřizovatel podobných zařízení oproti DCH významně zaostává.

3.4 Možnosti kooperace státních a církevních struktur

Vzhledem ke stále se zhoršujícímu stavu veřejných finančních prostředků, se jeví spolupráce státní správy jako účelná. Ovšem hned v začátku úvahy na toto téma narážíme na jeden zásadní problém. V souvislosti s přijetím zákona o církevních restitucích je v současnosti velmi ztížená spolupráce mezi státem a církví. Respektive nastává situace, kdy církve budou samofinancovány, a tudíž vzhledem k poměrně vysokým platbám státu v rámci vyrovnání nelze očekávat dobrou vůli téhož uskutečňovat další platby církví zřizované organizaci.

²³ <http://socialnisluzby.kr-ustecky.cz/katalog/>

Nicméně se nabízí jistá varianta, jak by se výše zmíněná spolupráce dala realizovat. V této možnosti vycházím z přehledu poskytovaných služeb státem a z pohledu zaměstnanců DCH, s nimiž jsem na dané téma vedl rozhovor

Tato možnost spočívá v rozdělení kompetencí v regionu litoměřické diecéze. Z výše uvedeného přehledu aktivit, realizovaných diecézí a z přehledu aktivit²⁴ realizovaných státem, respektive krajem, vyplývá, že se v mnoha ohledech dublují a v jiných aktivitách naopak ani jeden zřizovatel předmětnou péči neposkytuje, nebo poskytuje v míře nedostatečné. Nabízí se tedy řešení vzájemné dohody mezi státem a církví zastoupenou DCH, kde by došlo k vzájemné dohodě o poskytování služby.

V zásadě by se jednalo o zorganizování setkání představitelů obou stran, na kterém by se vyjasnilo, která strana disponuje pro určité typy služeb dostatečnými kapacitami, a to jak v oblasti lidských zdrojů (kompetentní pracovní na potřebné odborné výši), tak i v oblasti materiálně technické (provozní budovy, technické zabezpečení, požadovaná výše finančních prostředků).

Z takového setkání a vzájemné odborné diskuze by pak reálným výsledkem byla dohoda o rozdělení kompetencí v sociální a charitativní práci.

Možné rozdělení kompetencí:

Církevní instituce:

Domovy pro seniory

Domovy se zvláštním režimem

Azylové domy

Střediska hmotné pomoci

Nízkoprahová centra

Noclehárny pro lidi bez domova

Nízkoprahové kluby

Zdravotní zařízení pro mentálně handicapované

²⁴ <http://socialnisluzby.kr-ustecky.cz/katalog/>

Stát, kraj:

Zdravotnická zařízení

Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi

Sociálně aktivizační služby pro seniory

Terénní programy

Sociální rehabilitace

Sociální poradenství

Zdravotní zařízení pro tělesně handicapované

Výhodou takového rozdělení by byla možnost jak pro státního zřizovatele, tak pro DCH soustředit finanční prostředky, tak odborný personál na takto ujednocené činnosti. Další výhodou by beze sporu spočívala v tom, že pro mnohé soukromé subjekty se sociální péče (zejména ta o seniory) stala poměrně lukrativním byznysem, kde se již nebere tolik ohled na klienta, jako na účetní zůstatek a na poli této sociální péče je mnoho nabídek. Soukromé subjekty tak konkurují státním a církevním, přičemž zpravidla nabízejí vyšší komfort služby, ale za více peněz. Státní zakázku by tedy pravděpodobně lépe naplnili církevní instituce, než soukromé subjekty zaměřené pouze na zisk.

Pokud by došlo k pracovní dohodě mezi státem, krajem a obcemi na straně jedné a DCH na straně druhé, mohli by se dosud chaoticky vydávané finanční prostředky soustředit a došlo by ke zkvalitnění nabídky a zároveň k zajištění vyššího komfortu nabízených služeb.

Bylo by pak již jen otázkou zpracování dohody, zda by za okolností rozdělených kompetencí nebylo pro stát a kraj mnohem výhodnější přispívat DCH na provoz některých nevýdělečných zařízení, než je sám v plné míře provozovat.

Zde vidím největší a nejslibnější prostor pro vzájemnou kooperaci státu a církve. Nicméně je nutno konstatovat, že se do určité míry jedná o spirituální rovinu, která nemá všeobecné řešení

4 MOTIVACE A PRACOVNÍ PODMÍNKY A PŘÍSTUP PRACOVNÍKŮ DIECÉZNÍ CHARITY

V této kapitole diplomové práce chci, na základě výsledků realizovaných nestrukturovaných rozhovorů a nezúčastněného pozorování, poukázat na podmínky práce, motivaci a pracovní prostředí pracovníků DCH Litoměřice. Rozhovory a pozorování proběhly na čtyřech pracovištích DCH v různou denní dobu a po celou dobu probíhaly v příjemné atmosféře vzájemného pochopení a důvěry

4.1 Zdůvodnění sociologického šetření

Důvodem, proč jsem jako součást této diplomové práce provedl i toto šetření je, že jelikož sám pracuji s ohroženými a znevýhodněnými lidmi, mám určité zkušenosti s tím, jaké prostředí, důvody a motivace vedou zaměstnance k zvolení mnou vykonávané profese a chtěl jsem zjistit, zda v prostředí státní sociální služby a církevní organizace jsou nějaké rozdíly. Druhým, neméně významným důvodem, pak je obecně zažitý názor, že lidé pracující v charitativní (tedy nepřilíš mnoho nebo vůbec finančně ohodnocené) službě, jsou buď náboženští fanatici, nebo případně ubožáci, kteří jinde místo nesehnali.

V neposlední řadě jsem považoval pro komplexnost tématu diplomové práce za potřebné, alespoň částečně zpracovat jakýsi průřez charakteristikou zaměstnanců a dobrovolníků pracujících v církevní organizaci pro dobro celku.

Jako vzorek zaměstnanců jsem zvolil celkově osm zaměstnanců rozličných pracovních pozic. Tyto všechny jsem navštívil na jejich pracovištích, vedl s nimi poměrně obsáhlý nestrukturovaný rozhovor a přitom prováděl pozorování a na závěr tyto dvě metody spojil tak, abych získal celkový obraz jejich pracovního prostředí a jejich motivace, proč tuto profesi vykonávají. Nestrukturované rozhovory jsem vedl tak, aby došlo k co největšímu uvolnění atmosféry, k získání důvěry mezi mnou jako tazatelem a zaměstnanci jako dotazovanými. V průběhu dotazování jsem cíleně projevoval zájem o prostředí a tak v průběhu rozhovorů jsem měl možnost prohlédnout si jednotlivá pracovní prostředí a učinit si vlastní závěry z tohoto pozorování. Jedním z aspektů, na které jsem se cíleně zaměřoval, byla atmosféra celkového prostředí zařízení, druhým pak atmosféra mezi dotazovaným a ostatními zaměstnanci tak, jak jsme se s nimi v průběhu rozhovoru setkávali.

4.2 Charakteristika pracovní pozice jednotlivých respondentů šetření

Pracovní pozice jednotlivých respondentů šetření jsem úmyslně volil tak, abych získal určitý průřez rozdílnými činnostmi, kterými se pracovníci DCH zabývají. Úmyslně jsem volil jak pracovníky hospodářské činnosti, tak i pracovníky ve vedení jednotlivých organizačních článků a pracovníky v přímé službě potřebným. Celkově jsem do šetření zařadil tyto pracovníky:

Pan Roman, je vedoucím sociálních služeb DCH Litoměřice, zástupcem ředitelky DCH Litoměřice, sociální pracovník se zaměřením na migranty.

Paní Helena je hlavní ekonomkou DCH Litoměřice, do její kompetence spadá celkový provoz DCH po stránce ekonomické, dobrovolný sociální pracovník.

Paní Zdena, je provozní pracovnice, zajišťuje materiálně technický provoz DCH Litoměřice, dobrovolně se věnuje pomoci v případě výpadku některého z kolegů v sociálních službách.

Slečna Marie, je pracovnící v sociálních službách, přičemž část svého pracovního úvazku tráví v dluhové poradně, část jako terénní pracovník v oblasti pomoci ženám ohroženým prostitucí.

Otec Józef, je prezidentem DCH Litoměřice, je katolickým knězem, vede duchovní pomoc jak pro potřeby klientů zařízení, tak pro zaměstnance.

Paní Alena, je sociální pracovnící, jejím pracovním zařazením je azylový dům Osek, spravovaný charitou Most, pod patronací DCH Litoměřice, péče o matky bez přístřeší.

Paní Věra, je sociální pracovnící v nízkoprahovém centru Sovička v Mostě, věnuje se sociální práci s dětmi od 6 do 18 let ohroženým společensky nežádoucími jevy.

Paní Lenka, je zástupkyní vedoucí Domova sv. Máří Magdaleny v Jiřetíně pod Jedlovou, zároveň sociální pracovnící a provozní pracovnící.

4.3 Nestrukturované rozhovory a pozorování

Pan Roman

Doba rozhoru: 2 hodiny, 20 minut

Místo rozhovoru: DCH Litoměřice, objekt Dómské náměstí 10, Litoměřice, kanceláře a další společné prostory

Z rozhovoru vyplývá, že pan Roman pracuje v DCH od roku 1999, tedy v současnosti desátým rokem. Pracuje na pozici zástupce ředitelky DCH a zároveň jako sociální pracovník v oblasti péče o migranty. Jeho hlavní motivací je osobnostní nastavení ve smyslu intenzivní touhy pomáhat druhým, zejména pak osobám, které mají ztíženou životní situaci. Vzhledem k jazykové vybavenosti pro něj bylo logickým zaměřením věnovat se cizincům. Toto své pracovní zaměření nevnímá jako profesi, ale jako styl života, jehož základy cítí v sekulárním humanismu, avšak s přesahem k metafyzice a víře. Jeho motivace dle jeho slov přichází z nitra, z hlouby jeho přesvědčení.

Sám sebe charakterizuje jako hledajícího ve smyslu víry, není však praktikujícím katolíkem, ač je pokřtěn, nikoliv však biřmován. Jak z hlediska etického a morálního, tak i z hlediska zaměření svého pracovního působení respektuje východiska katolické víry a pociťuje je jako sobě blízká.

Pracovní prostředí vnímá jako standardní a oceňuje zejména svobodnější přístup k sociální práci ve smyslu individualismu jednání jednotlivých sociálních úkonů. Materiální zabezpečení hodnotí jako dostačující, finanční ohodnocení své práce pro něj z hlediska vlastní dostatečné zabezpečení není rozhodujícím faktorem a pohybuje se v intencích vyhlášky o sociálních službách. Problémy jsou spíše dílčí a nevnímá je jako obtěžující. Jako jeden z hlavních kladů uvádí kvalitní a věci oddaný kolektiv, s velmi dobrými vzájemnými vztahy.

Z pozorování vyplývá vřelost vzájemných vztahů mezi panem Romanem a jeho podřízenými. Z estetického hlediska příjemné prostředí kanceláří i chodeb, dobré materiálně-technické zázemí a nepřehlédnutelná neformálnost a blízkost mezi zaměstnanci. Dále lze vyzorovat dobrou orientaci pana Romana v problematice, kterou se zabývá. Je zcela zřetelně teamovým hráčem a tento rys jeho povahy ostatní na první pohled oceňují.

Paní Helena

Doba rozhoru: 1 hodina, 45 minut

Místo rozhovoru: DCH Litoměřice, objekt Dómské náměstí 10, Litoměřice, kanceláře a další společné prostory

Z provedeného šetření vyplývá, že paní Helena pracuje v DCH Litoměřice deset let, tedy od roku 2003, do práce dojíždí cca 20 kilometrů. Je vdaná, matkou dvou dětí a její manžel

je poměrně úspěšným podnikatelem. Paní Helena pracuje jako hlavní ekonomka DCH Litoměřice a v době volného času vypomáhá svým kolegům v sociální oblasti.

Její motivací pro výkon tohoto zaměstnání je především hloubka její víry. Je biřmovanou praktikující katoličkou a charitativní práci vnímá jako svou křesťanskou povinnost. Zpočátku pocítovala jistou míru zklamání, neboť očekávala větší možnosti a snad i větší míru nasazení ze strany biskupství, nicméně s během času pochopila, že i v menší míře a s menšími prostředky se dá udělat zásadní množství tolik potřebné práce. Jako motivační faktor chápe i možnost přijímat duchovní slovo a debatovat s věřícími kolegy či knězem o otázkách víry. Rozhodně nevykonává toto zaměstnání z ekonomických důvodů, chápe ho spíše jako poslání.

Pracovní prostředí vnímá jako velmi přátelské, s dobrým materiálním zázemím, zcela dostačujícím pro vykonávanou činnost. Sociální pomoc ve volném čase vnímá jako svůj dar lidem a zároveň jako dar lidem sobě. Ze strany vedení DCH nepocítuje žádné problémy, spíše naopak podporu.

Pozorováním je možno zjistit, že v oblasti ekonomické je skutečným profesionálem, velmi dobře se orientujícím v problematice. Materiálně-technické zázemí na průměrné avšak dostačující úrovni. Vztahy s kolektivem evidentně na velmi dobré úrovni, zřejmá vzájemná blízkost.

Paní Zdena

Doba rozhoru: 2 hodina, 15 minut

Místo rozhovoru: DCH Litoměřice, objekt Dómské náměstí 10, Litoměřice, kanceláře a další společné prostory

Při započetí rozhovoru velmi veselá a vstřícná, nicméně po směřování dotazů na motivaci její práce pro DCH se zračí smutek v očích. Jako důvod a motivaci své práce pro DCH uvádí dlouhou nemoc jedné ze svých dvou dcer a její následné úmrtí. Její motivací v tomto případě je to, že když nemohla pomoci dceři, je rozhodnuta pomáhat ostatním, tak aby celkově co nejméně lidí muselo trpět, tak jako trpěla její dcera a ona sama v důsledku dceřina úmrtí. Pracuje jako provozní zaměstnanec, účetní a částečně jako sociální pracovník. Její práce je pro ní projekcí niterné lidské potřeby pomáhat lidem, kterou má z jejího pohledu v sobě každý, jen někteří ji dosud v sobě neodhalili.

S pracovním prostředím je extrémně spokojená, pracuje zde tři roky, a přestože ji po úmrtí dcery opustil manžel a její ekonomická situace je nelehká, odmítla i nabídku na ekonomicky lukrativnější post, jenom aby mohla zůstat členem kolektivu DCH. Není sice věřící, ale přítomnost věřících ve svém okolí vnímá jako motivující pro další pokračování své práce.

Z pozorování lze učinit závěr, že paní Zdena je sama velmi spokojená, je velmi dobře vnímána svými kolegy a pracovní i lidské podmínky ač jsou jenom průměrné po stránce materiální, považuje za zcela dostačující.

Slečna Marie

Doba rozhoru: 3 hodina, 45 minut

Místo rozhovoru: DCH Litoměřice, objekt Dómské náměstí 10, Litoměřice, kanceláře a další společné prostory, cesta za klientkami na ulici

Slečna Marie pracuje v DCH devět a půl roku, v současnosti jako sociální pracovnice v dluhovém poradenství a z části v pomoci ženám ohroženým prostitucí. Místo získala přes svou sestřenicí, která v DCH dříve pracovala. Ač v současnosti v souvislosti s ukončením studia na vysoké škole zvažuje změnu místa, uvádí, že její motivací pro setrvání je neuvěřitelně příjemný pracovní kolektiv a velmi motivujícím faktorem je pro ni přímá práce s lidmi, kteří procházejí složitým životním obdobím a kteří se mnohdy díky její pomoci dokážou vzchopit a odrazit ode dna. To, že je praktikující katoličkou, je pro ni také důležitým bodem, který ji motivuje k této profesi.

Pracovní prostředí hodnotí jako velmi přátelské a upřímné, zejména v porovnání s předchozí prací recepční u velké firmy. Přesto by uvítala více volnosti ve výkonu své profese, určité aspekty považuje za poněkud svazující. Jako další problém vidí stísněné zázemí pro konzultace, ovšem to je v současnosti ve stádiu řešení, chystá se stěhování do nového objektu.

Pozorováním lze zjistit, že kanceláře, respektive konzultační místnosti jsou vybaveny starším, avšak funkčním nábytkem. Nicméně pro konzultace s klienty je zázemí vskutku nedostatečné, o jednu místnost se dělí více pracovníků, při řešení důvěrných otázek se klient může cítit nepohodlně a může to vést k jeho uzavřenosti ve smyslu řešení palčivých témat. Dále z pozorování vyplývá, že se slečna Marie cítí podstatně lépe mimo prostory

kanceláře, tady při terénní práci, kdy může shodit pocíťovaný pocit svázanosti prostředím a může se naplno věnovat svému povolání a poslání.

Otec Józef

Doba rozhoru: 3 hodina, 5 minut

Místo rozhovoru: DCH Litoměřice, objekt Dómské náměstí 10, Litoměřice, kancelář

Otec Józef je katolickým knězem, prezidentem a duchovním vůdcem DCH Litoměřice. Motivací pro výkon jeho služby je samozřejmě jeho kněžství, ale co se týče jeho konkrétního umístění, rozhodl o něm otec biskup zhruba před pěti lety. Jako hlavní motivaci svého působení vidí vedle automatické poslušnosti kněze biskupovi především niternou hloubku své víry a přesvědčení o tom, že v charitě se skrývá vedle šíření evangelia hlavní poslání církve.

Pracovní, avšak v případě otce Józefa především prostředí služby hodnotí jako velmi dobré, zejména vzhledem k osobnostem jednotlivých zaměstnanců. Jako hlavní problém vidí ekonomickou stránku charitní pomoci. Nesouhlasí zcela s myšlenkou samofinancování církvi a církevních restitucí. Jako přínosnější by viděl dosavadní model státní účasti. Nicméně jako kněz je poslušný rozhodnutí církevních nadřízených. Uvádí, že se pro tuto práci narodil, byl k ní povolán a je s ní spokojen.

Pozorováním zjišťuji a cítím hlubokou víru, která je v otci prezidentovi DCH skryta. Hodnotit materiálně-technické zabezpečení jeho zaměstnání, stejně jako podmínky pro něj vytvořené je obtížné, neboť z celé jeho osobnosti vyzařuje, že je především Pater et Pastor²⁵ v pravém toho slova smyslu.

Paní Alena

Doba rozhoru: 1 hodina, 10 minut

Místo rozhovoru: DCH Most, objekt Azylový dům Osek, kanceláře a další společné prostory

Paní Alena je sociální pracovnící v oblasti péče o matky bez přístřeší. Jako hlavní motivaci pro výkon svého povolání pocíťuje potřebnost této služby pro veřejnost. V dnešní složité

²⁵ Otec a Pastýř, z latinského jazyka

době cítí, že DCH je jednou z mála organizací, které jsou schopné takovou službu poskytovat. Sama není věřící, nicméně pociťuje, že právě organizace typu katolické církve je tou pravou, která by podobné služby nejen měla poskytovat, ale i tou, která tomuto je schopná nabídnout nejvíce. Svou práci považuje za poslání, které by měl alespoň jednou v životě naplnit každý člověk, byť po krátký čas.

Pracovní podmínky hodnotí jako dobré, oceňuje vřelé vztahy v pracovním kolektivu a pocit vzájemnosti mezi klientkami a zaměstnanci. Z ekonomického hlediska pociťuje nenaplnění možností z důvodu nedostatečného profinancování, nicméně současný stav považuje za únosný pro zachování chodu zařízení.

Pozorováním je zjištěno, že v zařízení panuje v podstatě rodinná atmosféra, vše je čisté, vybavení skromné, avšak útulné. Vše dokresluje venkovní prostor s hřištěm, navozující atmosféru napůl školky a napůl domova. Vzájemné vztahy zaměstnanců jsou ryze přátelské. Lze konstatovat, že celkové prostředí zařízení je na velmi vysoké úrovni a vyvolává velmi profesionální dojem.

Paní Věra

Doba rozhoru: 1 hodina, 30 minut

Místo rozhovoru: DCH Most, nízkoprahové zařízení Sovička, kanceláře a herní či výukové prostory zařízení

Paní Věra je dlouholetou zaměstnankyní DCH, centru Sovička pracuje již od jeho založení v roce 2000. Do práce tohoto typu ji přivedla upřímná láska k dětem a zvláště pak k dětem ohroženým. Sociální prostředí ohrožující zdravý mentální i fyzický vývoj dítěte, považuje za jeden ze stěžejních problémů dnešní doby. Motivací pro práci v tomto zaměstnání je pro ni dle jejích slov zejména vděk a otevřenost dětské duše, která je schopna lásku a náklonnost dávat otevřeně najevo, bez veškeré falše, kterou jsou schopni produkovat dospělí lidé. Tuto svou profesi nebere jako něco, co slouží především k obživě, nakonec dle jejích slov to ani vzhledem k platovému ohodnocení není možné takto brát, ale jako cestu k vlastnímu nitru a skrze něj k obdarování těch nepotřebnějších.

Pracovní prostředí hodnotí jako velmi motivující. Oceňuje skvělý, malý kolektiv pracovníků, útulné prostředí a i díky štědrosti sponzorů dobré vybavení prostor. Samozřejmě by ocenila větší množství finančních prostředků, tak aby bylo možno službu dětem, kterou jako věřící člověk považuje za samozřejmou, dále rozšiřovat.

Pozorováním je zjištěna velmi dobrá materiální zabezpečení objektu, v podstatě zánovní vybavení a v neposlední řadě absolutně důvěrná atmosféra mezi zaměstnanci. Pracovní kolektiv je sehraný, úkoly jsou zcela zřejmě jasně definované a přes to není zcela zřejmě problém vzájemné zastupitelnosti.

Paní Lenka

Doba rozhoru: 2 hodiny, 45 minut

Místo rozhovoru: DCH Most, Domov sv. Máří Magdaleny v Jiřetíně pod Jedlovou, kanceláře a ubytovací či provozní prostory zařízení

Paní Věra je zaměstnána v DCH již 18 let. K této práci ji přivedli tři faktory. Zaprvé je bývalou spolužačkou ředitelky tohoto zařízení, se kterou ji taktéž pojí celoživotní přátelství, za druhé po dospění vlastních dětí se jí stýskalo po práci s malými dětmi a za třetí je praktikující katoličkou, která v této práci vidí své poslání. Pracuje jak jako zástupkyně ředitelky zařízení, tak jako sociální pracovnice, což ji jednak umožňuje starat se o zázemí, ale zároveň i pečovat přímo o klientky a jejich děti. Její základní motivací je samotná pomoc těm maminkám, které z důvodu svého handicapu v době příchodu do zařízení nejsou schopné postarat se o sebe a své děti. Za svou odměnu nepovažuje plat, ale to, že na konci pobytu se matky v mezích možností stávají samostatnými a schopnými plnohodnotného života.

Pracovní prostředí hodnotí z hlediska sociální pracovnice jako velmi dobré, z pohledu zástupkyně ředitelky ji činí starosti snižující se subvence státu do jejich zařízení. Celkově výborně hodnotí mezilidské vztahy, založené na přesahu vzájemnosti mimo pracoviště.

Pozorováním jsou potvrzeny velmi dobré mezilidské vztahy, kolektiv je stmelený, zázemí obou objektů cca sedm let po rekonstrukci útulné a vyhovující. Vztahy mezi klientkami a personálem jsou postaveny na bázi vzájemné důvěry a otevřenosti. Je však zřejmý zvyšující se nedostatek finančních prostředků, zaměstnanci část činností vykonávají dobrovolnicky bez nároku na odměnu. To svědčí o jejich vysokém nasazení pro věc a osobní angažovanosti, nicméně to vyvolává obavy o budoucnost zařízení.

4.4 Vyhodnocení provedeného šetření

Provedeným šetřením bylo zjištěno, že v podstatě ve všech zařízeních provozovaných DCH jsou nadstandardní mezilidské vztahy. Je v podstatě lhostejné, jaký je poměr věřících

a nevěřících zaměstnanců, neboť to ve vzájemných vztazích zcela zřejmě nehraje roli. Celkově lze říci, že taková úroveň mezilidských vztahů je nebývalá.

Stejně tak tomu je v oblasti motivace zaměstnanců. V dnešní tržně a prospěchově zaměřené době je motivace většiny zaměstnanců s podivem konstatována jako čistě morální a etická a právě tento typ motivace je zřejmě důvodem jejich většinou dlouholetého pracovního poměru v charitativní organizaci.

Pracovní podmínky byly shledány ve většině případů i s ohledem na shora zmíněné jako velmi dobré, respektive v plné míře dostačující pro potřeby výkonu tohoto povolání a pro naplňování jeho účelu.

Celkově lze říci, že z pohledu zaměstnance státní organizace hodnotím celkově všechny aspekty práce v DCH jako velmi dobré a rozhodně vstřícnější, než je tomu ve státním sektoru. Mimořádně motivující je především atmosféra pracovního kolektivu.

5 VZTAH SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY K SOCIÁLNÍMU UČENÍ CÍRKVE

Vztah sociálního učení církve a sociální pedagogiky je jasně dán jejich zaměřením. Obě se věnují tomu, naučit nebo podpořit člověka v jeho úsilí o plnohodnotný život. Přesah těmito dvěma způsoby jak toho dosáhnout je velký. Jde v podstatě o dvě cesty ke stejnému cíli. Naše sekularizovaná česká společnost není příliš nakloněna křesťanské variantě sociální modulace osobnosti a tak je nutné nacházet nové cesty k jejímu naplnění. A právě zde je nezastupitelné místo sociální pedagogiky jako určitého nástupce církve v oblasti sociálního vzdělávání, v péči o potřebné a ve vzdělávání široké veřejnosti v oblasti sociálního citění.

Sociální pedagogika je totiž nejenom vědní obor, ale především praktická a dobře uchopitelná disciplína, která v současné odcizené a neosobní době učí a motivuje ke společné práci ve prospěch druhých. Je totiž více než zjevné, že hektičnost současné doby přináší mnohá úskalí, sociální nespravedlnosti a rozdíly a z tohoto důvodu vzniká nutnost péče o osoby a skupiny osob, které se sami o sebe nedokážou postarat.

Je úlohou celé společnosti, aby s využitím poznatků sociální pedagogiky navázala na učení církve ve výchově a pomoci druhým.

Sociální pedagogika je vlastně životní pomocí lidem, kteří si sami pomoci nedokážou nebo nemohou. Přístup katolické církve v oblasti sociální a charitativní se ubírá stejným směrem. Pokud by česká a vlastně i celosvětová společnost dokázala postupy těchto tak rozdílných a přitom tak podobných přístupů a učení vhodně zkombinovat, vedlo by to rozhodně ke zlepšení celkového stavu české společnosti.

ZÁVĚR

Závěrem této diplomové práce bych chtěl konstatovat, že jsem v průběhu její přípravy a realizace měl možnost se seznámit s pro mě zcela novým a velmi naplňujícím prostředím charitativní a sociální práce římskokatolické církve.

V oblasti teoretické jsem měl možnost nahlédnout do teoretických základů sociálního učení církve a plně docenit jeho význam pro současnou společnost.

Teoretická část práce dává, v alespoň omezeném měřítku, možnost pochopit, z čeho pramení současný přístup církevních charitativních organizací k naplňování svého účelu a o jaké prameny a morální instituty se ve své činnosti opírá. Vyplývá z ní zřejmě, že oblast zkvalitňování mezilidských vztahů se učením církve táhne jako červená nit již od počátku její existence, nicméně cílené prosociální vztahy jsou doménou konce 19. století a zejména pak století dvacátého, v souvislosti s činy papežů formou vydávání encyklik reagujících na zhoršování mezilidských vztahů.

V teoretické části práce je také poukázáno na množství církevních organizací, které se již po desetiletí intenzivně zabírají sociální a charitativní prací u nás i ve světě.

Praktická část byla zaměřena na činnost DCH Litoměřice. V její první části jsem se soustředil na popis organizace jako takové, na její strukturu a na výčet jednotlivých aktivit, které DCH provozuje. V této části mě při přípravě a shromažďování materiálů ohromil jejich počet a rozmanitost. Součástí tohoto bloku práce byl i stručný nástin možností rozvoje kooperace mezi státem, krajem, obcemi a DCH. Nakolik je uskutečnitelný, je samozřejmě otázkou.

V druhé polovině praktické části práce jsem se zaměřil na šetření prováděné kvalitativní formou, tedy nestrukturovanými rozhovory a pozorováním a zaměřené na zhodnocení motivace a podmínek práce zaměstnanců DCH Litoměřice. Tato část byla z mého pohledu nejvíce inspirující a přinesla do jisté míry překvapivé zjištění o vysoké úrovni zaměstnanců jednotlivých zařízení DCH. U mnoha lidí bylo shledáno životní trauma vedoucí k transformaci jejich myšlení, čímž je naplněna typika katolického smýšlení.

V samém závěru praktické části práce je zařazena krátká úvaha na téma přesahu mezi sociální pedagogikou a sociálním učením církve.

Na samém konci musím konstatovat, že příprava a realizace této práce, ač byla časově i studijně velmi náročná, byla zároveň nesmírně obohacující po lidské i profesní stránce. Ani já sám jako autor nejsem schopen překročit katolickou vírou daný způsob smýšlení.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. ANZENBACHER, A., Křesťanská sociální etika. Brno 2004, ISBN 80-7325-030-6
2. BAHOUNEK, T. J., Sociologie politiky. Olomouc: Matice cyrilometodějská, 1992
3. BAHOUNEK, T. J., Sociální učení církve. Brno: Petrov 1991, ISBN 80-85247-14-3
4. BAHOUNEK, T. J., Sociologický systém sociální nauky církve. Brno 2001
5. BENEDIKT XVI., Křesťanství na přelomu tisíciletí, Portál, 2010, IBSN 80-7367-016-9
6. BIBLE, český ekumenický překlad, Česká biblická společnost 1996
7. D'SOUZA, D., Křesťanství a ateismus úplně jinak, Praha: Ideál 2009, ISBN 978-80-86995-11-3
8. FIALA, P., HANUŠ, J., VYBÍRAL, J., Katolická sociální nauka a současná věda. Praha: Vyšehrad 2004, ISBN 80-7021-513-5
9. FROSSARD A., Portrét Jana Pavla II. Praha: Zvon 1990
10. GILBERT, G., Buďte světlem, Praha: Portál 2011, ISBN 978-80-7367-770-1
11. HOFFNER, J., Křesťanská nauka o společnosti, Trnava: Dobrá kniha 2007, ISBN 80-7141-567-7
12. HÖFNER, J., Hospodářský řád a hospodářská etika. Brno 1995, ISBN 80-85959-05-4
13. JAN PAVEL II., Kronika neobyčejného života. Praha: Ottovo nakladatelství -Cesty 2000, ISBN 80-7181-766-X
14. Katolická sociální nauka a současná věda – Interdisciplinární analýza sociálních encyklik Jana Pavla II., Praha: Vyšehrad 2004, ISBN 8073250241
15. Kompendium sociální nauky Církve. Praha: Karmelitánské nakladatelství 2007, ISBN 978-80-7195-014-1
16. KÜNG, H., Světový étos pro etiku a hospodářství. Praha 1997
17. MARTINEK M., K čemu jsou křesťanské církve. Praha 2012, IBSN 978-80-7295-145-1
18. MARTINEK, C., Cesta k solidaritě. Praha 1998, ISBN 80-86036-07-3
19. MASARYK, T.G., Otázka sociální, Praha: Čin, 1936
20. MESSINA R., Dějiny charitativní činnosti, Karmelitánské vydavatelství, Kostelní Vydří, 2002, IBSN 80-7192-859-3
21. KELLER, T., Rozumové důvody pro víru v Boha ve věku skepticismu, Praha: Triton 2010, ISBN 978-80-7387-434-6
22. KNOPP, G., Vatikán Moc papežů. Praha 2003, ISBN 80-249-0192-7
23. OCKENFELS, W., Katolická sociální nauka. Praha 1994

24. PASTRŇÁK, M., Sociální nauka Církve. Olomouc: 1992
25. POSPÍŠIL C.V., Teologie služby. Karmelitánské vydavatelství, Kostelní Vydří, 2002, IBSN 80-7192-748-1
26. RATZINGER, J., Naděje pro Evropu? Praha: Skriptorium 1993, IBSN 80-85528-27-4
27. REEBER, M., Velká světová náboženství. Praha 2006, IBSN 80-7309-355-3-67
28. RICH, A., Etika hospodářství I. Praha 1994, IBSN 80-85241-61-7
29. RICH, A., Etika hospodářství II. Praha 1994, IBSN 80-85241-62-5
30. RÝPAR, F., Sociální nauka církve. Brno 1991, IBSN 80-901038-0-4
31. SPIEKER, M., Katolická sociální nauka a tržní hospodářství. Praha 1996, IBSN 80-85795-24-8
32. ŠOLTÉZS, Š., Dějiny křesťanské církve. Praha: Kalich 1990, IBSN 80-7017-204-5
33. VÁCHA, M.O., Probouzení, Brno: Cesta 2009, IBSN 9788072951130
34. WEIGEL, G., Svědek naděje. Praha: Práh 2005, IBSN 80-7252-114-4
35. ZÁKLADNÍ PRAMENY: Sociální encykliky, Praha 1996, Zvon

Další internetové odkazy:

<http://socialnisluzby.kr-ustecky.cz/katalog/>

<http://www.dltm.cz/dieceze-litomerice>

<http://www.kolping.cz/>

<http://www.charita.cz/>

<http://www.sdb.cz/>

<http://www.boromejky.cz/>

<http://www.missio.cz/pmd/vyznam-poslani/predstaveni-pmd/>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

DCH Diecézní charita

Mt Evangelium podle Matouše

Mk Evangelium podle Marka

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1.....Logo české Katolické Charity

Obr. 2..... Tříkrálová sbírka - sbírka prostředků pro charitativní práci

Obr. 3..... Sběr šatstva pro potřeby lidí bez domova

Obr. 4..... Domov seniorů v Holanech

Obr. 5..... Chráněné bydlení

Obr. 6..... Domov sv. Moniky

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1..... Kodex charity Česká republika

PŘÍLOHA P I: KODEX CHARITY ČESKÁ REPUBLIKA

Kodex Charity Česká republika

Preambule

1. *Tento kodex je určen v první řadě všem dobrovolným i placeným pracovníkům Charity ČR (dále jen Charita), kteří jsou jakýmkoliv způsobem zapojeni do její činnosti²⁶. Jim chce Kodex umožnit a usnadnit identifikaci s posláním Charity, jejími zásadami a hodnotami, a zároveň poskytnout základní kritéria, podle kterých se mají orientovat při své práci.*
2. *Kodex poskytuje uživatelům charitních služeb informaci o zásadních vlastnostech a povaze těchto služeb a umožňuje jim tak kontrolu nad kvalitou služeb.*
3. *Kodex zprostředkovává obraz Charity, jako instituce katolické církve, celé společnosti.*
4. *Kodex Charity představuje ideál účasti každého jednotlivce na jejím díle a ideál její činnosti jako instituce.*

1. Poslání a cíle Charity, základní zásady a hodnoty, kterými se charitní služba řídí

Poslání a cíle Charity

- 1.1. Poslání Charity pramení z pověření katolické církve šířit ve světě dobro, spravedlnost a naději. V tomto svém úkolu následuje příkladu Ježíše Krista, který během svého života sloužil mnoha lidem v nouzi, pomáhal druhým, aby měli život v plnosti, a svým učedníkům uložil přikázání lásky k Bohu a bližnímu jako nejvyšší přikázání.²⁷

²⁶ Zde se nevztahuje na případné externí spolupracovníky na místní úrovni (např. muslimského či buddhistického vyznání), které si Charita v dané lokalitě může „najmout“ na konkrétní a ohraničené úkoly. Takoví eventuální spolupracovníci nejsou pracovníky Charity ČR.

²⁷ Jednou z hlavních oblastí činnosti církve, spolu s udělováním svátostí a zvěstováním slova, je uplatňování lásky k vdovám a sirotkům, vůči uvězněným, nemocným, potřebným všeho druhu. To patří k podstatě církve stejně jako vysluhování svátostí a zvěstování evangelia. Církev nesmí opomíjet službu lásky, stejně jako nesmí opomíjet vysluhování svátostí a službu slova. (Encyklika Deus caritas est, č. 22 – dále DCE)

Církev nemůže být nikdy zproštěna úkolu uplatňovat lásku ve formě organizované aktivity věřících. (DCE, č.29). Dle rozhodnutí Ústavního soudu je Charita součástí struktury Církve.

- 1.2 V souladu s pověřením katolické církve chce Charita být viditelným znamením Boží lásky (*caritas*) ke světu a člověku²⁸, zejména k chudým, slabým, trpícím a jakkoliv jinak ohroženým lidem v naší zemi i v zahraničí, ve smyslu evangelia (*srov. Mt 25, 40*).²⁹
- 1.3 Česká biskupská konference a diecézní biskupové na svém území zřizují Charitu jako důležitý nástroj charitativní služby katolické církve.
- 1.4 Své poslání uskutečňuje Charita zejména prostřednictvím materiální, sociální, humanitární, rozvojové, psychické a duchovní pomoci potřebným lidem a rovněž prostřednictvím úsilí o spravedlivější podmínky ve společnosti³⁰.
- 1.5 Nejvlastnějším cílem charitních služeb je ochrana člověka v jeho důstojnosti od početí až po přirozenou smrt. Tam, kde se člověk ocitá v různorodých situacích ohrožení nebo nouze, jsou pracovníci Charity zavázáni poskytovat mu účinnou pomoc a zároveň podněcovat jeho samostatnost a schopnosti svépomoci.
- 1.6 Charita respektuje, že původním místem uplatňování „*caritas*“ je přirozené sociální prostředí farních společenství. Charita nenahrazuje osobní a nepřenositelnou odpovědnost každého křesťana za sebe samotného a za službu bližním, ale svou činností ji podporuje a doplňuje tam, kde síly a schopnosti jednotlivců nebo místních farních společenství nestačí nebo tam, kde je potřeba zajistit odborný charakter služby.
- 1.7 Charitní služba je založena na respektování, ochraně a rozvíjení přirozených práv každého člověka³¹ a na křesťanském pojetí etických hodnot, zakotvených v Písmu svatém a v dokumentech sociálního učení katolické církve.³²

²⁸ I když je identita Charity ČR založena nábožensky a charitní působení ji nemůže ponechávat stranou, její pracovníci musí ve všech svých pracovních postupech respektovat náboženské vyznání, hodnoty a názorovou orientaci klientů a charitní pomoc se nesmí nikdy ani přímo ani nepřímou stát prostředkem získávání nových věřících a vnucování víry církve. Pracovník Charity „ví, kdy je vhodná doba o Bohu mluvit a kdy je zase správné o něm mlčet a nechat promlouvat pouze lásku“ (DCE, č. 31c).

²⁹ „Dokud tedy máme ještě čas, prokazujme dobro všem, ale zvláště těm, kdo vírou patří s námi do stejné rodiny.“ (Gal 6,10).

³⁰ Charita ovlivňuje a spoluutváří sociální politiku, upozorňuje veřejnost na existující formy a rozsah nouze, podporuje solidární postoje ve společnosti.

1.8 Charitní služba je poskytována lidem v ohrožení nebo nouzi bez ohledu na jejich věk, pohlaví, politické smýšlení, rodinné uspořádání, zdravotní stav, sexuální orientaci, sociální a ekonomickou situaci a postavení, jejich příslušnost k etnické nebo národnostní menšině, víře, náboženství a kultuře. Charitní služba v zahraničí je vykonávána s respektem vůči domácím kulturám a náboženským vyznáním.

Zásady

Mezi níže uvedenými zásadami a hodnotami Charity existuje vztah. Obojí poskytují Charitě etické a strategické východisko její práce. I když je není možné oddělovat, je vhodné je odlišit. Zásady jsou prvním a zásadním měřítkem hodnocení společenských jevů i charitních služeb. Jejich praktické uplatňování je předpokladem naplňování hodnot Charity. Pramení z evangelijního poselství a sociálního učení katolické církve:

- 1.9 důstojnost lidské osoby³³
- 1.10 společné dobro³⁴
- 1.11 solidarita³⁵

³¹ Jak jsou vyjádřeny v dokumentech důležitých pro praxi charitního pracovníka, a to především ve Všeobecné deklaraci lidských práv, Chartě lidských práv Spojených národů a v Úmluvě o právech dítěte a dalších mezinárodních deklaracích a úmluvách. Dále se řídí Ústavou, Listinou základních práv a svobod a dalšími zákony tohoto státu, které se od těchto dokumentů odvíjejí.

³² Shrnuté v *Kompendiu sociální nauky církve*, Karmelitánské nakladatelství, 2008. Dále jen „KSNC“.

³³ Každý člověk, nezávisle na svém psychickém, morálním, sociálním, fyzickém stavu, je jedinečnou osobou, jíž přísluší nezcizitelná a nemanipulovatelná **důstojnost**, zakládající její nevýslovnou hodnotu, garantovanou Bohem. Každá osoba je obdařena právy i povinnostmi. Respekt k důstojnosti osoby zakazuje „zvěčňování“ potřebných na pouhé objekty charitní péče a soucitu, ale naopak vyžaduje podporu jejich schopností a odpovědnosti. Charita usiluje o odstranění ponižující chudoby, která je v rozporu s důstojností člověka. Charitní pracovník jedná tak, aby chránil důstojnost a základní lidská práva svých klientů. Chrání klientovo právo na soukromí a důvěrnost jeho sdělení. Charitní pracovník přistupuje ke klientovi v duchu rovnocenného partnerství, které se zakládá na stejné lidské důstojnosti každého člověka.

³⁴ **Společné dobro** je souhrn podmínek života společnosti, za kterých se mohou jednotlivci i sociální skupiny rozvíjet. Sociální nauka katolické církve tvrdí, že každý člověk, aniž by byl někdo zvýhodňován nebo vylučován, musí mít možnost/právo dosáhnout všeho, co potřebuje ke svému rozvoji a naplnění (vzdělání, bezpečí, zdravotní péči, prostředky nutné k životu atd.; alespoň v základním rozsahu), a také že všem je uložena povinnost nasadit se za práva druhých. V důsledku této zásady jakékoliv ekonomické, sociální, politické či kulturní struktury, které brání prosazování spravedlnosti je třeba považovat za hříšné.

³⁵ **Solidarita** „není... jen prchavý soucit nebo povrchní dojetí nad zlem, týkajícím se mnoha blízkých nebo vzdálených osob. Naopak, je to pevná a trvalá odhodlanost usilovat o...dobro všech i jednoho každého, protože všichni jsme odpovědni za všechny“ (KSNC, č. 193). Solidarita je postojem nikoliv sympatie, ale spíše empatie, s níž se snažíme vcítit do situace chudých a potřebných a vidět svět z jejich perspektivy. Solidarita v Charitě je zejména solidaritou s chudými. Nárok na pomoc Charity mají přednostně ty osoby a ty rodiny, které ve svém okolí nebo v systému sociálního zabezpečení nenalézají žádnou či dostatečnou pomoc.

1.12 subsidiarita³⁶

1.13 kvalita³⁷

Hodnoty

1.14 pravda³⁸

1.15 svoboda³⁹

1.16 spravedlnost⁴⁰

1.17 láska⁴¹

Charita se musí nasazovat za lidi, kteří žijí na okraji společnosti, nemají ve společnosti „hlas“ a nemohou si sami pomoci. Charita podporuje jejich práva a podle zásady **participace** také zapojení do rozhodovacích procesů, které se jich dotýkají.

³⁶ **Princip subsidiarity** zavazuje Charitu podporovat rozvoj občanské společnosti. Je původně definován jako: „To, co mohou jednotlivci provést z vlastní iniciativy a vlastním přičiněním, to se jim nemá brát z rukou a přenášet na společnost“ (KSNC, č. 186). Na základě této zásady musí zároveň aktér vyššího stupně poskytovat ochranu, podporu („subsídium“) a rozvoj aktérům nižšího stupně. V rámci pomáhajících vztahů mezi charitními pracovníky a jejich klienty tato zásada zavazuje k podpoře a aktivizaci vlastních schopností klientů (hledat jejich zdroje a ne nedostatky), podněcovat je, aby se aktivně podíleli na změně vlastní obtížné situace, vyrovnávat jejich šance na uplatnění a zapojení do přirozeného života společnosti a vést je k samostatnému a odpovědnému životu. V rámci struktur Charity princip subsidiarity vybízí – nakolik je to možné - k přesunu rozhodovacích procesů na nejnižší úroveň (z centrální na jednotlivá zařízení, z národních centrální humanitární pomoci do místních komunit v zahraničí), resp. z úrovně instituce (Charita a její zařízení) do přirozeného sociálního prostředí klientů (dobrovolnické charitní aktivity a programy v místních farních komunitách).

³⁷ Kvalita ve smyslu Charity má více dimenzí. Má dimenzi odbornou (kvalifikované a hospodárné využívání nástrojů sociální práce, ošetřovatelství, psychoterapie, ekonomie, pedagogiky atd.). Ta je prvotní, ale sama o sobě nestačí. Má také svou duchovní a etickou dimenzi. Dále kvalita není pro Charitu něčím přidaným či vynuceným aktuálními okolnostmi, nýbrž musí být přítomna v každém okamžiku profesionálních vztahů. Kvalitativní orientace Charity je zároveň výrazem křesťansko-etického závazku vůči uživatelům.

³⁸ Charita ČR chce směřovat k **pravdě**, respektovat ji a odpovědně ji dosvědčovat. Jen mezilidské vztahy založené na pravdě odpovídají důstojnosti člověka. Charita ČR usiluje o transparentnost své komunikace i práce. Ve filosofickém smyslu je pravda shoda výpovědi s věcným obsahem, o němž vypovídá.

³⁹ „**Svoboda** je v člověku nejvznešenější známkou Božího obrazu a následně také znamením vysoké důstojnosti každé lidské osoby... Hodnota svobody... je respektována, je-li každému členu společnosti umožněno realizovat své vlastní osobní povolání.“ (KSNC, č. 199,200). Charita je zavázána podporovat své klienty i pracovníky v uplatňování sociálně zodpovědné svobody a ve využívání svých vlastních schopností.

⁴⁰ „**Spravedlnost** se jeví obzvláště důležitá v dnešní době, v níž jsou hodnota osoby, její důstojnost a její práva navzdory proklamovaným záměrům vážně ohroženy rozšířenou tendencí přihlížet výlučně ke kritériu užitečnosti a majetku“ (KSNC, č. 202). Spravedlnost na subjektivní rovině charitní práce znamená postoj vůle, která respektuje druhého jako osobu. Uplatňování a rozvoj vlastních schopností klientů je tedy věcí spravedlnosti.

Na objektivní rovině charitní práce hovoříme o sociální spravedlnosti, která usiluje o spravedlivé uspořádání společnosti (na úrovni obcí, zemí i v mezinárodním měřítku) a vystupuje proti takovému společenskému a politickému vývoji, který vede ke znevýhodňování osob a rodin nebo k sociálnímu vyloučení celých skupin.

⁴¹ **Láska** je pro Charitu svrchovaná hodnota, která dává všem ostatním jejich smysl a správnou míru. Má být charakteristickým prvkem kvality všech charitních služeb a procesů. Charita je přesvědčena, že pouze

2. Specifický charakter charitní služby

2.1 *Svým osobním přístupem vtiskují pracovníci Charity běžným pracovním postupům charakter služby lásky k bližním. Toho mohou dosáhnout tím, že:*⁴²

- a) respektují poslání Charity a usilují o jeho naplňování,
- b) usilují o takový vztah ke své práci, aby byla zároveň zaměstnáním i realizací jejich osobního poslání.

2.2 *Charita vytváří prostor pro všechny lidi dobré vůle, kteří*

- a) splňují odborné požadavky,
- b) chtějí sloužit potřebným v duchu tohoto Kodexu.

3. Odborné a osobnostní kvality pracovníků Charity

Pracovníci Charity se snaží, na základě poznatků sociální práce, humanitární a rozvojové pomoci, psychologie, pedagogiky, teologie, medicíny, ošetrovatelství a dalších, o dosažení maximální možné kvality charitní služby. K naplnění tohoto cíle vedou tyto předpoklady:

- a) profesní odbornost⁴³,
- b) lidskost (ve smyslu laskavého přístupu a pozornosti věnované druhému),
- c) odpovědnost,
- d) poctivost,

dobrotivá a milosrdná láska je schopna naplnit nejhlubší tužby člověka. Láska je proto východiskem **základní spirituality** charitního pracovníka bez ohledu na jeho duchovní orientaci.

⁴² Podstatu křesťanské a církevní charity utvářejí tyto následující prvky:

- a) Kromě odborné přípravy potřebují pracovníci především „formaci srdce“, protože jejich lásky k bližnímu je důsledek vyplývající z jejich víry, která se stává činnou v lásce. Proto mají být vedeni k onomu setkání s Bohem a Kristem, které by v nich probouzelo lásku a otevíralo jejich duši druhému.
- b) Charita přispívá k utváření lepšího světa tím, když koná dobro teď, osobně, se zanícením, všude, kde je možné a bez ohledu na stranické strategie a programy.
- c) Charita není prostředkem proselytismu, ale ví, že nejhlubším kořenem utrpení bývá nepřítomnost Boha; ví, že Bůh je láska a že se zpřítomňuje právě v okamžicích, v nichž se nekoná nic jiného, než láska. Členové mají být svým jednáním i slovem, mlčením i příkladem věrohodnými Kristovými svědky. (srov. DCE, č.31)

⁴³ Charitní pracovník usiluje o systematické prohlubování své profesní odbornosti, je zodpovědný za své soustavné celoživotní vzdělávání. Je také žádoucí péče o vlastní formaci duchovní. Každý charitní pracovník zodpovídá za kvalitu služeb, které v rámci Charity poskytuje. Usiluje o dokonalé zvládnutí své profese a podávání profesionálního výkonu. Charitní pracovník dbá na to, aby práci s klienty vykonávali vždy kvalifikovaní a odborně způsobilí pracovníci.

- e) dobré vztahy na pracovišti⁴⁴,
- f) vlastní aktivita a tvořivý přístup.

4. Práva a povinnosti, závazky a omezení charitních pracovníků

4.1. Práva

Charitní pracovníci mají právo na

- a) uznání poctivé práce ze strany svých nadřízených a zástupců církve,
- b) důstojné pracovní podmínky,
- c) maximální možnou péči a podporu ze strany zaměstnavatele,
- d) odborné vzdělávání v souladu se zásadou kvality Kodexu,
- e) duchovní pomoc a podporu církve.

4.2. Povinnosti

Charitní pracovníci

- a) dodržují zákony⁴⁵,
- b) dodržují interní směrnice a pracovní postupy,
- c) respektují svědomí své i druhých.

4.3. Závazky

Charitní pracovníci se trvale snaží

- a) odpovědně a svědomitě plnit veškeré pracovní povinnosti,
- b) o to, aby ve vztahu mezi nimi a jinými organizacemi, poskytujícími podobné služby, nepřevládla rivalita a nekonstruktivní konkurence,
- c) dbát o dobrou pověst a dobré jméno Charity.

⁴⁴ Charitní pracovník se na pracovišti chová vstřícně, korektně a kolegiálně. Respektuje znalosti a zkušenosti svých kolegů. Vykonává a rozšiřuje spolupráci, která vede ke zvyšování kvality poskytované služby. Charitní pracovník respektuje rozdíly v názorech a praktické činnosti kolegů, odborných i dobrovolných pracovníků. Kritické připomínky vyjadřuje na vhodném místě a vhodným způsobem. Pracovníci jednotlivých Charit vzájemně spolupracují a předávají si zkušenosti.

⁴⁵ Nejsou li v zásadním rozporu s etickými zásadami katolické církve, jako by tomu eventuálně mohlo být např. v poradenství, které nabízí jako řešení umělý potrat, nebo euthanasie, tolerovaná či nabízená v zařízeních pro seniory.

4.4. *Omezení*

Charitní pracovníci nesmějí

- a) svým jednáním porušovat svobodu, práva a důstojnost druhých lidí, zejména uživatelů charitních služeb a zařízení, svých spolupracovníků a podřízených,
- b) být svými soukromými, mimopracovními nebo veřejnými aktivitami v zásadním rozporu se základními křesťanskými zásadami a hodnotami,
- c) svým jednáním a skutky ohrozit činnost charitních služeb a zařízení⁴⁶.

5. Uvedení Kodexu do praxe

Arcidiecézní a diecézní Charity nesou odpovědnost za to, aby vedoucí charitní pracovníci byli s tímto Kodexem seznamováni a v jeho duchu formováni. S ohledem na ostatní pracovníky leží odpovědnost na managementu místních Charit.

Kodex Charity Česká republika nabývá účinnosti schválením Českou biskupskou konferencí a podpisem předsedy České biskupské konference.

V Praze dne 21. ledna 2009

Mons. Jan Graubner

předseda České biskupské konference

⁴⁶ Charitní pracovník neovlivňuje politický názor spolupracovníků ani klientů. Politické přesvědčení či zaměření nebo další veřejné aktivity pracovníka nesmí mít negativní vliv na pracovní vztahy a pracovní zařazení v Charitě. Politické přesvědčení charitního pracovníka nebo jeho veřejné působení nesmí vést k nerovnému přístupu k člověku (ať je to spolupracovník nebo uživatel služeb). Politické aktivity charitní pracovníka nesmí mít negativní vliv na kvalitu poskytovaných služeb.